സുജാതോദ്വാഹം

(ചമ്പു)

സുജാതോദ്വാഹം

ഭാഷാചമ്പു.

ഉള്ളൂർ എസ്. പരമേശ്വരയ്യർ
എം. ഏ., ബി. എൽ., എം. ആർ. ഏ. എസ്. അവർകൾ
ഉണ്ടാക്കിയതു്.

തൃശ്ശിവപേരൂർ
കേരളകല്പദ്രുമം അച്ചുക്കൂടം
വക ചിലവിന്മേൽ അച്ചടിക്കപ്പെട്ടതു്.

1083.

വില 12 അണ

സമൎപ്പണം.

തീപ്പെട്ടുപോയ 'ഉഷാകല്യാണചമ്പു'കൎത്താവായ എന്റെ ഗുരുനാഥൻ ചങ്ങനാശ്ശേരി ലക്ഷ്മീപുരത്തു കൊട്ടാരത്തിൽ രവിവൎമ്മ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ സ്മാരകമായി ഈ ചമ്പുപ്രബന്ധത്തെ സഹൃദയസമക്ഷം സമൎപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ഗ്രന്ഥകൎത്താ.

സുജാതോദ്വാഹം

ഭാഷാചമ്പു.

പൂർവ്വഭാഗം.

കൊണ്ടാടിക്കൊണ്ടനന്തോപരി നിഖിലജഗ-
ത്താപശാന്തിക്കുബദ്ധോൽ-
കണ്ഠാഭോഗം വെയററിൽ കമലമൊടുശയി-
ക്കുന്നകാർമേഘവാസ്സേ!
തണ്ടാർമാതിൻ തടപ്പോർമുലകളുടെതപഃ-
ഫ്ഫലമേ! കല്പവൃക്ഷം
തിണ്ടാടുംനിൻപദത്താർതൊഴുമിവനഭയം-
ഭകേണം ചെയ്കണന്നീ. ൧

നിന്നോററിക്കുമപ്പോട്ട്,ധിശളുമണിയും
ചാരുകസ്തൂരി,കേശം-
തന്നിൽ ചൂടുന്നാമുല്ലപ്പൂമലരിവയെ-
മെയ്യിലായ്‌തയ്യലാളേ!
കണ്ണിൽ ചെന്തീ,കഴുത്തിൽ ഗരളം,മണികപ-
ർദ്ദത്തിലാററിൻതിരക്കോ-
പ്പെന്നൊക്കെത്താനിട്ടന്നെന്നുമരയൊടുഹരനോ-
ടുന്നതിന്നായ്‌തൊഴുന്നേൻ. ൨

ശ്രീമത്താമാസ മാറൊത്തിരുവിധമുടയോ-
    രമ്മയിൽപ്രേമമാൎന്നം
സാമൎത്ഥ്യാൽതാരകോൽപ്പന്നതകലതകിലും
    താരകാരാതിയായും
കാമൽതൈത്തവല്ലിച്ചുററിപ്പടരുമൊരമരാ-
    നോകഹംശോകഹംമേ
കാമത്തെരൈക്കവതത്തികളിന്റകളിരം
    സൌഖ്യമുണ്ടാക്കിടട്ടേ. ൩
മുൻകാലംഭാരതക്ഷ്മാതലമതുലബലാ-
    മോഗളായാഗ്നിയെക്കൊ-
ണ്ടുകാളുംശത്രുവംശപ്രകരമെരിപൊരി-
    ച്ചാകവേലാവലവന
തങ്കാലിൽതാണവീരക്ഷാത്രിസുരഭികളാം
    രാജപുത്രാഖ്യഭൂമി-
ക്കൊങ്കാലങ്കാരമുക്താമണികളവരെനാൾ
    പാലനംചെയ്തുവാണാർ. ൪
അമ്മന്നാരിലരാതിലാജദഹനം
    ചെയ്യുംപ്രതാപാനലൻ-
തന്മുന്നിൽജയലക്ഷ്മിയാംതരുണിയെ-
    പ്പാണിഗ്രഹംചെയ്തവൻ
വിണ്മെൽമിന്നുമുഡുക്കളാംതൻനടുവിലാ-
    ച്ചന്ദ്രൻകണക്കവിമെൽ
നിൎമ്മായംജയചന്ദ്രനെന്നൊരുധരാ-
    പാലൻവിളങ്ങീടിനാൻ. ൫

താണീടാതുള്ളകീൎത്തിപ്പടയൊടുധരണീ-
പാലനംകാന്ത്യകല്പ-
ക്ഷോണീമാതിൻെറനെററിത്തൊടുകുറിജയച-
ന്ദ്രാഭിധൻചെയ്തതന്ത്രം
വാണീടുമ്പോൾജനങ്ങൾക്കഭയദമൊരുമഹാ-
ഭാഗ്യസൌഖ്യാതിരേക-
ശ്രേണീവൈപുല്യമോലുന്നതിനണുവുമിവൻ-
നാവതിന്നാവതല്ലാ. ൬
ദാനംധാരാളമുണ്ടെങ്കിലുമതിൽമദമി-
ല്ലാതെയും,താൻകലാവാ-
നാണെന്നാലുംകളങ്കത്തിന്നവഴിത്തുകൊടു-
ക്കാതെയും,പ്രീതിയോടേ
മാനത്തിൽപാൎത്തുലോകത്തിനുപകലിരവും
ഭേദമില്ലാതെബന്ധു-
സ്ഥാനംകൈക്കൊണ്ടുമുൎവീതലമവികലമ-
പ്പാൎത്ഥിവൻകാത്തുവാണാൻ. ൭
അന്യായത്തിന്നുജനങ്ങൾക്കിനി,യനഘപഥ-
ത്താക്കൎത്തുകപ്രസാദം,
ഖിന്നോൎന്നാഥന്നുബുദ്ധിക്കയ,മിതരനൃപ-
ൎക്കൊക്കെവിഖ്യാതിനാശം,
പുണ്യക്ഷോണിക്കുപുഷ്ടിപ്രസരമിവയൊടൊ-
ന്നിച്ചുസാമ്രാജ്യലക്ഷ്മി-
ക്കുന്നാളന്യൂനരാഗത്തൊടവനിപതിയാ-
ത്തീൎന്നുചോളനരേന്ദ്രൻ. ൮

ഗദ്യം:—ഇത്തരം ധരിത്രീഗോത്രാരി ജയചന്ദ്രൻ സ്വകീർത്തിസുരസ്ത്രീഗീതനാകിക്കയത്താൽ പ്രജകളിൽ പെരുത്ത ഗുണം പരത്തിട്ടാശ്രിതദൈന്യം, വിമതജനസൈന്യം രണ്ടിനുമൊരേതരത്തിലറുതി കരത്താൽ വരുത്തി ഇജ്ജഗത്തെ നിത്യം പരിത്രാണനം ചെയ്തു കളത്രമിത്രസഹിതം ചരിത്രപ്രഥിതമാം നിജപുരത്തിൽ പാർത്തു.

കാലംകുറച്ചുനിജകാന്തയുമായ്ധരിത്രീ-
പാലൻകഴിച്ചുസുഖമേനിവസിച്ചിടുമ്പോൾ
താലാങ്കസോദരകൃപാവിഭവാലവർക്ക്
ലോലാംഗിയാമൊരുകുമാരിസമുത്ഭവിച്ചു. ൯

അക്കന്യകയ്ക്കുശൈശവദിമുതൽക്കുനാട്ടു
കാക്കുന്നതാംസുകൃതവല്ലരിപൂത്തപോലെ
തൽക്കന്യയ്ക്കതിയനന്യസുജാതയെന്നായ്
ക്ഷ്മാഭൃൽഭൂപാലമണിനാമവുമിട്ടുകൊണ്ടാൻ. ൧൦

അന്നാദിവസമനന്തരമൊലയാമ-
പ്പൂർണിമതികലപൊങ്ങിപ്പൂർണ്ണശോഭംവളർന്നു,
അനിശമതിലുദിക്കുംപുഞ്ചിരിപ്പൂനിലാവാൽ
ജനനയനചകോരവ്രാതവുംപ്രീതമായി. ൧൧

ജ്ഞാതാവാതമജ്ഞർക്കുള്ളറിവിനൊടനസൂ-
യക്കൊള്ളുംസൽഗുണത്തെ-
പ്പൊൽത്താരമ്പന്റകാന്തയ്ക്കുടയതനുവിനാൽ
ച്ചേർത്തപോൽപുത്രിബാലം
തത്താദൃക്കായ്നയിച്ചുനാളുമിളിതരസം
നാൾക്കുനാൾനോക്കിനോക്കി-

ച്ചിത്താനന്ദാൎണ്ണവത്തിൽജനകജനനിമാ-
　　രണ്ടുമുങ്ങിക്കളിച്ചാർ. ൧൨

ഇത്ഥംജഗത്ത്രിതയനേത്രക്രതുഫലത്തെ
നിത്യംവളൎത്തിവിലസുന്നൃപതീന്ദ്രപുത്രി
അബ്ദങ്ങളങ്ങിനെകറച്ചുകഴിഞ്ഞു ബാല്യ-
സപത്തനത്താംനിലയെവിട്ടുവിമുക്തയായാൾ. ൧൩

വാടാതെതന്നെപാദംഗതിയിൽവിലസിപ്പോൽ,
　　മാന്ദ്യമായാസമേറ്റും
കൂടാതെതന്നെമദ്ധ്യംദിനമനുകൃശമായ്,
　　പുണ്യമൊന്നുംവ്രതത്താൽ
നേടാതെതന്നെമേന്മേലുദരമതിതരാം
　　ക്ഷാമമായ്,ശങ്കചെററും
തേടാതെതന്നെനേത്രാന്തങ്ങളുത്തരളവുമായ്
　　തൽക്ഷണംപക്ഷ്മളാക്ഷ്യാഃ. ൧൪

താരുണ്യാൎക്കൻധരിത്രീധരഹിമതനയാ-
　　ഗാത്രപൂൎവ്വാദ്രിതന്മേൽ
ചേരുന്നേരംതദാസ്യാംബുജമലർവികസി-
　　പ്പിച്ചതന്നിച്ഛപോലെ
പാരംവക്ഷോജകോകദ്വയമലഘടനാരൂടൻ
　　ചെഞ്ഞില്ലുംകേശമാകം
ഇരുൾധ്വാന്തംപടത്തിപ്രതിഭടതയുമാ-
　　സ്സിദ്ധഭാവത്തിൽമങ്ങും. ൧൫

കൈത്തണ്ടിൽക്കൂടിതങ്കത്തരിവളതനുവിൻ
　　കാന്തിമന്ദാഗ്രഹിപ്പാൻ,

കാൽത്താരിൽചേൎന്നമഞ്ജുസ്വനപാനതൃഷാ
　　നൂപുരംലോഭനീയം,
മുത്തേറെപ്പൂണ്ടമുക്താവലികുചഗിരിയിൽ
　　കേവലംസേവചെയ്വൂ
നൽത്തേൻചൊല്ലാളണിഞ്ഞീലൊരുപൊഴുതുമഹോ!
　　ഭൂഷണംഭൂഷണാൎത്ഥം. ൧൩
ഒന്നായ്‌ലോകത്തിനാലോചനശിവ! ശിവനേ!
　　ചന്ദ്രനൊന്നല്ലരണ്ടായ്
മൂന്നായ്കല്യാണശൈലംമനസിജശരമോ
　　സാരമോരായിതാറാം
പിന്നെപ്പത്തൻപതായ്ത്തീൎന്നിതുയുവഹൃദയം,
　　പൂൎണ്ണതാമന്യധാതാ-
വന്നൊട്ടേറവേചിത്രപ്പണികളവനിയിൽ
　　ചെയ്തുസാമോദമേവം. ൧൪
അംഭ്രൃംഭോജാസവത്തെക്കളവൊടുകചഭൃം-
　　ഗങ്ങൾതംഗ്രാനകന്നു
കൊങ്കപ്പോൽക്കുന്നിലെത്തുംനയനമനിമിഷാ-
　　ലിപ്ത്യയെക്കണ്ടുലാകി
തങ്കച്ചേലംതനശ്രീതടിനിയിൽമുഴുകി-
　　ക്കർണ്ണംതിട്ടമുറ്റും
മങ്ങിന്നീമനോജ്ഞപ്രമനസിജനോ
　　വിശപ്പന്നുകാവത്തി? ൧൫
ശംഭിന്നുള്ളാപികത്തിൻവസതി? പവിഴവും
　　മുത്തുമുള്ളത്തിലാമോ?

തിങ്കൾത്തെല്ലിന്നുമേലോമുകിൽനിര?യദ്യുതി-
ന്നാശ്രയംതൊണ്ടിതാനോ?
തങ്കക്കുന്നിൽപിറന്നോയമുന?യിതുതടാ-
കത്തിലോവീഴ്ക്കതെന്തി-
യംശ്രീതൻപ്രഭാവം?ഹര!ഹര!ചപലാ-
ലേഖല്ലലോകമാണോ? ൻ
അനിശംനവയൌവനത്തോടൊത്താ-
രനവദ്യാംഗിനരാധിനാഥപുത്രി
തനുവാംലതകൊണ്ടുതന്നെഗാഢം
ജനഹൃത്തൊക്കെവരിഞ്ഞുകെട്ടിയാണാൾ. ൧൦

ഗദ്യം:— ഇവണ്ണം വർണ്ണനത്തിനനന്തരം, ശ്രാന്തിനിന്നു നരം ശക്തി പോരാത്ത ചാതുര്യമേറും നീരാത്ത നീരത്തിൻമദത്തെയുതിർത്ത പുരികുഴലെഴും കയിൽമൊഴി സുഷമയാലാഴി മൂഴ മൂഴിയിൽ വാഴും കേഴമാൻമിഴിമാർ വാഴ്ത്തും മട്ടു നാകിവെല്ലാതൊത്തുങ്ങി സകലത്തിനു ചികലതമാറ കീർത്തിപ്പെറ്റും വതുത്തികണ്ടവരോരുടെ കണ്ണും കേൾപ്പവരുടെ കർണ്ണവും ഹരിരാകർഷിച്ചനവദ്യമായ ലാവണ്യത്തിൻ നടനപ്പന്തലായി ലസിച്ചു പോൾ

ഔദ്ധത്യംപൂണ്ടധാത്രീപതികളെയഖിലം
സപഗ്നാലീതെതിള്ളായ്
മൊത്തത്തിൽചേർത്തുരാകാഹിമകരമഹിമാ-
വൊത്തസൽകീർത്തിവന്ദ്യം
പൃഥ്വിഭർത്താർവാണിയാൾക്കായ്പ്രിയമൊടുസ്വർഗ്ഗ-
ത്തത്തിൽനൽകിസ്സ്വദേശ-

പ്രസ്ഥത്തിൽപാർത്തിരുന്നാൻപൃഥുവിതിപൃഥുശോ-
വിക്രമൻചക്രവർത്തി. ൰൫
നേരെത്താത്തുള്ളനീതിത്തികവ,ഖിലകലാ-
ദാക്ഷ്യ,മന്യുക്ഷമേശ-
ന്മാരെത്താഴ്ത്തുന്നകീർത്തിപ്പുട,തനുസുഷമാ-
വൈഭവം,സൽസ്വഭാവം,
നീരിത്താർപത്രനേത്രൻതിരുവടിയിലലം
ഭക്തിയെന്നിത്ഥമോർത്താ-
ലാരിധാത്രീന്ദ്രകാന്താമണിയൊടുകിടയാ-
യുള്ളപാരുള്ളിലിന്നു? ൰൬
ചേലിൽതച്ചരിതംബാല്യ-
കാലത്തിൽതന്നെയൂഴിയിൽ
തൈലത്തിൻബിന്ദുതാനംഭോ-
ജാലത്തിൽപോൽപരന്നതേ. ൰൭
കാരോതരംപൃഥുനൃപാലഗണങ്ങളാളി-
മാരോതിടുന്നതഖിലംനിരുപിച്ചുനിത്യം
കാറോടെതൃത്തകചമാൻകണ്ണിമൌലിമാല
വേരോടുതന്നുള്ളിനിവേശമവങ്കൽവെച്ചാൾ. ൰൮
കണ്ണുവെന്നകചമാർതൊഴുന്നൊര-
ത്തന്വിതന്നിൽനരനാഥചിത്തവും
മന്ദമന്നുപുരുപുണ്യവൈഭവാൽ
ചെന്നുചേർന്നുകൃതകൃത്യമായിപോൽ. ൰൯
ഇരുവരുമൊരുപോലിവണ്ണമന്ന-
വർണ്ണമതന്നുപരസ്പരംകഴിഞ്ഞു

അരികിൽമരുവിടുംസരോജബാണൻ
കരുതിയഥാവിധിധന്യനെന്നുതന്നേ. ൨൩

ഗദ്യം:— അക്കാലത്തിലഖിലവിപുലാപാലകുലകലാപമായ് ലസിയ്ക്കും കാന്യകുബ്ജാധിപതി ജയചന്ദ്രൻ നന്ദിനിയിലന്നിനിയ നവയൌവനയാമിനീനാഥോദയത്താൽ ഭിന്നമര്യാദമാനമാകമസമാനലാവണ്യജലനിധിപാനീയപൂരത്തിൽ നയനദ്വയത്തെ നിമജ്ജനനായ് വിശിഷ്ടകുലപ്രസൂതി വിപുലതരഖ്യാതിയിവയാലുമത്ഭുതചാലമലശീലാഭിവ്യഞ്ജകലാവിചക്ഷണതയിവയാലുമിസ്സരില്ലെന്തിസമാവൃതമായ ധരിത്രീമണ്ഡലത്തിലവനീശവംശത്തിന്നലങ്കാരഭൂഷണങ്ങളായ്വിളങ്ങുമൊരു യുവാക്കളിലൊരുവനൊരുവനസ്സുന്ദരിതൻ പാണിഗ്രഹണത്തിന്നർഹനെന്നമന്ദമന്ത്രാലോ ചിന്തനംചെയ്തു സന്തപ്തഹൃദയനായ്ത്തന്നെയും ചതുർമ്മുഖനെയും നിന്ദനംചെയ്തു സാമന്തരായ ചാരന്മാരെയോരോരാജധാനിതോറുമയച്ചു വിചാരണ ചെയ്യിച്ചുമസന്തുഷ്ടനായൊരുദിനമാസ്ഥാനമണ്ഡപത്തിൽ തന്നുടെ മുഖ്യാമാത്യന്മാരെയാഹ്വാനംചെയ്തവരോടീവിധം മധുരമായ് കഥിച്ചു:

'എന്നോമൽചന്ദ്രികവളർന്നമനോവിഷാദ-
മെന്ന്യേവയസ്സിലധുനാപതിനാറുപോക്കി
ഇന്നോളുംകൊണ്ടുമിതവൾക്കുവിവാഹകാലം
തന്നെനിനയ്ക്കിലൊരുതർക്കമശേഷമില്ല. ൨൪
ശീലം,കുലം,സുഷമ,വിദ്യതുടങ്ങിയോരോ-
ന്നാലുംകുമാരിയൊടുചേർച്ചയെഴുംയുവാവെ,
കാലംകഴിഞ്ഞതുകഴിഞ്ഞുവരാംഗിയാൾക്കു
മേലെങ്കിലുംതടിതിവല്ലഭനാക്കിടേണം.

വൻപൊത്തോന്നൃപാധിശന്മാർവിലസുവതാ-
യിതുദേശങ്ങളല്ലോന്നാ-
ല്ലൻപത്താറുണ്ടുവസ്തുപ്പ്രാമതിലധികം
ദ്വീപവുംലോകമെന്ന്യേ
ഇൻപൊത്തെന്നാലുമല്ലാസനനതികഠിനൻ
തനയന്മാർമുന്നിൽനില്ലോ-
മെൻപുത്രിയ്ക്കൊത്തധാത്രീരമണനൊരുവനെ-
ല്ലൂത്തിനാൽതീർത്തതില്ലാ. വൻ
ഇന്ദ്രൂപനൊത്തനൊന്മകഠാക്ഷി-
മനുജാധിശകുലത്തിലേവനിപ്പോൾ?
ഇനതാപമിതൊത്തുവാസ്തുമെന്ന-
ള്ളിനശൈത്യംവെന്നുമാറുരച്ചുകൊൾവിൻ.’ ൰
വിമതശമനനാംനൃപാലനേവം
സചിവതമുരച്ചുകേട്ടതൽസദസ്സിൽ
പ്രമദമൊടുസുമന്ത്രകല്പനാകം
സുമതികഥിച്ചിതുസൂക്ഷ്മബുദ്ധിയോടേ: ൰൧
‘ശകലമിവിടെനോക്കേണ്ടസാധോ!ഭവ്യം
പകലുമിതുവരെയ്ക്കുംപാർത്തുനാമാർത്തിനാടി;
സകലസുഖവുമുണ്ടായ്‌വരുംമെല്ലാർക്കുമൊന്നി-
ച്ചകല്യമരചനാംനീയീവിധംചെയ്തുതാകിൽ. ൰൨
ഭൂഭാഗത്തിങ്കലൊക്കെപ്പതിയൊരുപുകഴാം
പൂർണ്ണിമാചന്ദ്രമസ്സിൻ
ശോഭാഗർവ്വംനശിപ്പിച്ചൊരുത്തമനടപാ-
വാടപാടെവിരിച്ച്

താപാപേതംജയശ്രീവധുവൊടുപതിവായ്
ജൈത്രയാത്രയ്ക്കൊരുങ്ങും
ക്ഷ്മാപാലോത്തംസമൃത്താംപൃഥുനൃപതിയെനീ
കച്ഛമേ!വിട്ടുമന്നാം. ൨൩

ശ്രീനിതാന്തമെഴുമിക്കുമാരിപോയ്
മാനിയാമവനിൽമാലചാർത്തണം
വാനിലാമലയൊടുപൊങ്ങുമിന്ദുതാൻ
പൂനിലാവിനനുരൂപവല്ലഭൻ.' ൨൪

രാട്ടീമട്ടുകഥകേട്ടു-
ക്കട്ടത്തീയൊത്തുപൊട്ടുഭ്രൂകളെ
ഒട്ടൊടുയർത്തികൈക്കൊത്താർ
കൊട്ടിപ്പൊട്ടിച്ചിരിച്ചുരച്ചിതിദം: ൨൫

മതിമതിചപലികൊണ്ടെന്തെന്നുഞാൻഹന്ത!കോംക്ഷ-
ന്നുകിതവനവൻമൽകന്യതൻകാന്തനെന്നോ?
ചിതമിതുചിതമേററംകേകികാംക്ഷീശിതാവിൻ-
സുതയുടെപതിയുണ്ടോകൊച്ചുനീർക്കോലിയാവൂ? ൨൬

നാകത്തിൻമതിൽക്കൂടെവെങ്കുളിയിട്ടും
നൽക്കീർത്തിയെക്കാണാതൊ-
ന്നോകൂട്ടത്രമതിൻനിഴൽക്കതടവു-
മൊക്ഷ്മാപകന്മാരെ
പാകംനോക്കിമറിച്ചുഞാൻപടകഴി-
ച്ചുള്ളിൽപതിപ്പിച്ചിടാ-
താകണ്ണാംപ്രമദാസ്സിതന്നിലവരൊ-
ത്തിട്ടുട്ടുമഞ്ജിട്ടുയോ? ൨൭

ഇതെന്തു കഥഹന്ത!നീമതിമറന്നസംബന്ധമെൻ-
ഹൃദന്തമതു ചുട്ടിടുംപടിസദസ്സിൽവെച്ചീവിധം
സ്വതന്ത്രതകവിഞ്ഞുരപ്പതിനഹേതുവെന്തോക്കിൽനിൻ-
മലംതകൃതിതന്നെ’യെന്നവനിജാനിചീർത്താതിനാൻ. ൩൨

പൊന്നാലല്ലോകരുക്കന്നൊത്തുളവിഹൃദയം
പ്പൃഥുഷർക്കേറെവിത്തം
മുന്നാളേകത്രദശ്ശിച്ചുളവത്തുപൃഥുതൻ-
നാട്ടിലുൾപ്പെട്ടതാവാം
എന്നാലോചിച്ചിളകിസ്സ്വപുരമതിലണ-
ച്ചീടവേപാടവാൽക്രൂ-
വെന്നാളുംകാര്യകല്പക്ഷിതിപനതുതന്നി-
ട്ടൂന്നതക്കിച്ചൈതിത്താൻ. ൩൪

എന്നേമോഹത്തിനഞ്ചാംകരകവിയൽ!പൃഥു-
ക്ഷ്മാധവൻജാതിബാലൻ
മുന്നേതാനോമുറജ്ജിപ്പൃഥിവിമുഴുവനും
വെന്നാധന്യാഗ്ര്യനത്രേ
ഇന്നേരെച്ചൊൽവതെന്തിന്നിവമനസിമറ-
ന്നൊക്കെയുംശീഘ്രയുദ്ധം
തന്നേകർത്തവ്യമെന്നോർത്തിതുബത!ജയച-
ന്ദ്രാഭിധൻഭൂപതീന്ദ്രൻ. ൩൫

ഒരുപാതകഘോരമൊയ്ത്തുടന്നാ-
രിരുപാതംപൃഥ്വീശ്വരസ്ഥാനത്തിൽ
ധരപാരമഹോ!കലുങ്ങിവാനിൽ
കരഘോഷങ്ങളുവെട്ടിത്തരെല്ലാം. ൩൬

ആയുധത്തിലനല്പമായവിജയം
    ന്യായത്തെമുൻനിറുത്തുവാ-
നായിത്തോന്നിയപൃഥിക്കായുവനൃപ-
    നായത്തമായെത്രയും
ശ്രീയെത്തുംജയചന്ദ്രാഖ്യനദിയിൽ
    കായത്തെമുക്കിപ്പരം
ഹ്രീയെത്താൻതലമേൽചുമന്നനഗരേ
    പേയെത്തുപോയെത്തിപോൽ. ൪൨

ലോകപ്രസിദ്ധമിതുമന്ത്രിയറിഞ്ഞുതന്നേ
നാകപ്രഭുപ്രതിമനാംനൃപനോടുവൈരം
പാകപ്പെടുംപടികഥിച്ചിതു,മാത്യനൊന്നു-
മേകപ്രമാണമിഹനല്ലതുചൊൽവതല്ലോ. ൪൩

നരവരോത്തരമായി-
ത്തിരവളമവ്വണ്ണമെങ്കിലാകട്ടെ
വരവതുവരെതുനീക്കാ-
നൊരവനമില്ലെന്നുചൊല്ലിമന്ത്രീന്ദ്രൻ. ൪൪

‘ഏതായാലുമമാത്യരേ!വിരവിൽനാം
    ശ്രീരാജസൂയാധ്വരം
വീതായാസലവംകഴിപ്പതിനാ-
    ച്ചീടുന്നു,നാടൊന്നിലും
നേതാവാംനരനിമ്മഖത്തിനാണയാ-
    താകൊല്ലലോകോല്ലസ-
ത്പ്രീതാവുംമമകന്യകക്കുമതുകാ-
    ലത്താകിലുദ്വാഹമാം. ൪൫

നാനാദേശങ്ങൾകാക്കുംനരപതികൾനവീ-
നസ്സുവിദ്വേഷിച്ചവാണ്ണും
സേനാവൃന്ദത്തോടൊന്നിച്ചിഹസദസിലസി-
ച്ചീടുവാൻവന്നുചേർന്നാൽ
മാനാതീതപ്രതാപം,മഹിതകല്യയശ-
സ്സൌകമാംസൌകമാറ്റും
ഊനാഢ്യക്കുള്ളമറ്റുള്ളോരുഗുണഗണവും
കന്യകണ്ണുന്നുകാണാം. ൪൩

നവനീരദനീലവേണിയന്നാ-
ളവനീനാഥരിലാരെവേട്ടിടുന്നു
അവനീമമനാടടക്കിമേല-
ന്നവനീതാംഗിയൊടൊത്തുവാണിടട്ടെ. ൪൪

പാണ്ഡ്യക്ഷ്മാപാലമാഗ്ര്യാൽക്കരപരിണതിയായ്-
പ്പണ്ടുരുഖണ്ഡമൊട്ടു-
ക്കൊണ്ടുള്ളോരപ്പുരത്താധിപസുതനെവെടി-
ഞ്ഞന്യനിന്നാൾവരെല്ലും
വേണ്ടുംവണ്ണംനടത്തോത്തോരുവിവിധഗുണം
ചേരുമീരാജന്യയം-
കൊണ്ടുവ്വീശക്കുടുംപ്രതിയൊരുപുകഴം
പുണ്യവുംഗണ്യമല്ലാ. ൪൫

മിടുക്കെഴുന്നവനിപരിമ്മദത്തിനാ-
യടക്കമുപ്പണിമുതലേതുവേലയും
എടുക്കണംവിമതരെവെന്നനാമതി-
ന്നൊടുക്കിവെച്ചുണ്ണമിതിളുപനോതിനാൻ. ൪൬

ഗദ്യം:—തദനന്തരമനന്താഭോഗവതിയെങ്കിലുമനാശ്രിതഭുജംഗയും, വസുമതിയെങ്കിലും വസുമതീതിലകവും, യതികൾപോലെ പുണ്യശ്ലോകാവാസവും നിഗമവിരാജിതയും, ഉദ്ഭടകടകങ്ങൾ പോലെ സാലവതിയും മണിപൂർണ്ണയും, ഗണികൌഘംപോൽ ക്ഷൌമാലംകൃതയും സമാസേവിതഹംസയും, വാമകളെങ്കിലും ദക്ഷിണകളും നവസുധാഭാരതികളെങ്കിലും വസുധാഭാരതികളുമായ സർവ്വാംഗസുന്ദരികളാൽ സർവ്വദാ ശോഭായമാനയുമായൊരു നഗരി വാരം വാരം മഹാധ്വരസംഭാരങ്ങളാലൊരു നവീനയായ സുഷമയെ ധരിച്ചു.

ഗദ്യം:— അസ്സപ്തതന്തുവോടുകൂടിത്തന്നെ കാന്യകുബ്ജകുലതന്തുവായി ബലിയായി ദാനവീര്യവിജിതബലിയായി സകലഭൂപാലരത്നബലിയായി സുകവിവാക്കുപോൽ പ്രാസങ്ങളാലും വർഷകാലാഗമനംപോൽ ഘനങ്ങളാലും ശരൽപൌർണ്ണമാസിപോൽ ചന്ദ്രഹാസങ്ങളാലും സന്ധ്യാംബരംപോൽ വിവിധപത്രികളാലും സവിശേഷം സമുല്ലസിക്കും പുന്നാഗപൂർണ്ണകളായ വാഹിനികളോടുകൂടി രത്നാകരമായി വിളങ്ങുന്ന ജയചന്ദ്രൻ തന്നുടെ സുജാതാഭിധയായ കന്യകയ്ക്കു സ്വയംവരോത്സവത്തെയും നടത്തുവാനുദ്യോഗിച്ചു.

അന്നാസ്വയംവരവുമധ്വരവും കഴിപ്പാൻ
മന്നർതുടർന്നുവിലങ്ങുനവാസവന്മാർ
ഒന്നിച്ചുചേർന്നൊരവപുസ്സുലഭിച്ചിടാതെ
നിന്ദിച്ചുതങ്ങളെവെറുപ്പുപെടുകാമുകന്മാർ. ൧൦

കാരാന്തരത്തിലുളവാറമണീഗൃഹങ്ങൾ
നേരോടുതൽപുരിയിലസ്സമയത്തുയർന്നു

നേരിട്ടൊരേപൊഴുതമൎത്ത്യരെവേറെവേറെ
കേറിക്കണിപ്പതിനുപോന്നുപട്ടതർപോലെ. ൩൫
നാലാശതോറുമമരുംനരപാലകന്മാർ
ബാലാവിവാഹകഥകേട്ടധികംതെളിഞ്ഞു
ചേലാൎന്നതൽപ്പതികൾജന്മശതേഷുചെയ്ത
വേലാവിലംഘിസുകൃതംഫലമാണിതപ്പോൾ. ൩൬

സന്ദേശഹാരികൾതദാനഗരങ്ങൾതോറും
ചെന്നാരവേഗമവനീശ്വരരെക്ഷണിച്ചു
മുന്നേകടന്നവരണോത്സവവാൎത്തചൊല്ലും
കന്ദേഷുവിന്നുടനകമ്പടിപോയപോലെ. ൩൭

ആമോദമത്തൽപനിനീരിവയെച്ചൊരിഞ്ഞു
ഭൂമൌപുരന്ധ്രികൾവളൎത്തിപരംതദാനീം
പ്രാമാണികതമെഴുമപ്പുരിയെക്ഷണത്തിൽ
പൂമാതുതൻപുതിയനാടകശാലയാക്കി. ൩൮

മന്ദേതരംധരണിപാലകർമന്നരായി-
ച്ചെന്നെത്തുവാൻനടതുടൎന്നമഹാമഖത്തിൽ
മുന്നേകടന്നവിടെയോടിയമാനസത്തെ-
ത്തന്നോടുപിന്നെയുമണപ്പതിനെന്നപോലെ. ൩൯

തള്ളിത്തൃപ്പെട്ടമൊരാറ്റുപചപ്പിളിതൻെറ
വെള്ളിപ്പതാകകളെയുംഹ്രേഷയങ്ങളെയും
പള്ളിത്തൂരാസമസമേഷുകലച്ചുനേരം
തുള്ളിച്ചിതാൾതുരഗമൊരേസമയത്തുതന്നെ. ൪൦
അത്തന്നാളിയെപ്പുരമൈവെന്നുപരിഗ്രഹിപ്പാ-
നെത്തുന്നഭൂപർചതുരംഗബലംനടത്തി

വിദ്യാധരാളിയിലുമീഷ്യയുഴക്കകൊണ്ടോ
ചെണ്ണും,പൊടിഞ്ഞുകലിനാൽഗഗനംമറച്ചു? ൫൨
ഉപപ്ലവംഗതിഞ്ഞുടനാളവെത്തിടുംമേൽ
സാപത്ന്യമിപ്പുരുഷപർവ്വതകരൊക്കെയെന്നോ
കോപിച്ചതല്പമതികളായവർപോരുവഴിച്ചു
പാപം!പ്രജാവലിയെയൊക്കെയടിച്ചതല്ലി? ൫൩
ശിഷ്ടംപുരത്തിൽസ്വഭമായ്‌വിലസുന്നു,മർത്ത്യ-
ക്കൂട്ടംചുരപ്പതിനെതൊന്നൊതൊഴിക്കമാത്രം
പെട്ടന്നിതാണുജയചന്ദ്രപുരംകരഞ്ഞോ
ചട്ടററവിഘ്നകംജലാർത്തനത്രാപ്പിണ്ണു? ൫൪
വർണ്ണിപ്പതെന്നൻപുറത്തൊവലർപ്പുസഹജൻ
വാസുദേവനാകും?
മന്നിപ്പാഞ്ഞുള്ളുകോടിപ്പുഴമഴവാടം
പേറെന്നൊരന്യകളും
വിണ്ണിന്നുംവിസ്തൃതശ്രീവിലസുമൊരുളകാ-
പത്തനത്തിന്നമപ്പാൾ
കണ്ടിപ്പോരാളിജാത്യക്കാറ്റുപറവതെൻ-
നാവതിന്നാവതല്ലാ. ൫൫

ഗദ്യം:— അപ്പൊണ്ണം ജയചന്ദ്രചക്രവർത്തിയുടെ രാജധാനിയിൽ ഗാന്ധാര, കാംബോജ, സൌവീര, മാഗധ, പുണ്ഡ്ര, കലിംഗ, മാളവ, കന്തള, കൊങ്കണ, മഹാരാഷ്ട്ര, ചോള, കേരള, ചേര, ബംഗാള, ഭേജാന്ധ്ര ഗൂ, കാരട്ടാ, വത്സ്യാ, നാൽ, വംഗാദം, ഗ, കാമരൂപപ്രമുഖങ്ങളായ ജനപദങ്ങളിലെ മഹാരാജാക്കന്മാർ സപരിവാരം ചെന്നുചേർന്നപ്പോൾ

അവരവരെയവർക്കുള്ളോരഭിജാത്യത്തിനൊപ്പം
ന്നവരെയുപചരിപ്പാൻചെന്നുതാൻതന്നെശീഘ്രം
ജനമതിലൊരാളെത്താൻക്ഷണിപ്പാൽമനീഷി
ജ്ജനനുളവെടിവോളംഭൂമിയിൽസ്വാമിയത്രെ. ൩൬

മന്ദാചിലതുംമനസ്സുകെടിൻ-
മന്ദതത്തെററുകൊണ്ടുമററുപേരും
ജനനാഥഗൃഹത്തിലെത്തിമെന്മേൽ
വിനയാനന്ദമയോപചിതംവിളങ്ങി. ൩൭

തക്കിച്ചീടാതെദാസ്യംധരണിപതികൾചെ-
ന്നിവിധംചെയ്യുന്നതെല്ലാം
നോക്കിക്കൂപ്പുംപിചണ്ഡത്തൊഴു,മജതനയൻ
വൈണികൻകണ്ണിനേയും,
സ്വർഗ്ഗസ്ത്രീകോകയേയും,പ്രമഥസമുദയം
ജ്വാഘയേയും,നൃപാല-
നൊക്കംചൈസന്യംപ്രവേശിത്തൊഴുമൊരുപൊഴുതേ
ഹന്ത!നിന്ദിച്ചുനിന്നു. ൩൮

സർവ്വക്ഷമാപതികളുംപരിപൂറിചക്ര-
വർത്തിക്ക്യനായജയചന്ദ്രനദാസരായി
ഗർവ്വക്ഷയത്തൊടുവസിപ്പതുകണ്ടൊരേതാം
പർവ്വക്ഷപേശനവനാന്ദിതതിപ്രസാദം. ൩൯

തന്നൊക്കെക്കൂപ്പിശേവുംധരണിപതികളോ-
ടെ.ത്തുകല്യസമാജം
മന്നന്മാർമൌലിമാലാമഹിതമണിമനോ-
ജ്ഞരോസനാവാസനായി

പൂൎണ്ണാനന്ദംവിളങ്ങുന്നളവുത്തുംഗവേ-
ഗത്തിനാൽഗന്ധവാഹൻ-
തന്നൊക്കാൽകീഴമൎന്നൊരാതതയണപ്പൂമാൻ
സന്നിധൌവന്നുചേൎന്നു. ൱൭
ആരിതെത്തിടുവതെന്നാശങ്കയാ-
ബ്ഭാരതത്രിദശനാഥർകൊള്ളവെ
വാരിദസ്വനിതഗൎവ്വടക്കിടും
ഗീരിതിത്തരമുരച്ചുതന്നവം: ൱൮
'കൎപ്പൂരദേവീസോമേശൎക്കുൽഭൂതനനഘൻപൃഥു
ഉൾപ്പൂവിൽഭൂപ!കതതിതൽഭൂതിയിതുചൊല്ലിനാൻ. ൱൯
പണ്ടോതംതന്നൊരുനാട്ടാണത്തൊരപ്രമേയയശോ-
ലക്ഷ്മിയിൽകാംക്ഷയെത്തി-
ക്കൊണ്ടോരെല്ലാംകഴിഞ്ഞെന്നായിവിപുലമനോ-
രാജ്യസച്ചക്രവൎത്തിൻ!
ഉണ്ടാകൊല്ലേതുമുള്ളിൽ,ശിശുശശികലയെ-
പ്പാമവാനോമലാളെ-
ച്ചണ്ഡാലൻദിവ്യസാവിത്രിയെയുമിളയിൽനീ
പ്പുണ്ടതായ്കണ്ടതുണ്ടോ? ൱൰
ഞാനേകനല്ലതുവിലക്കുവതിന്നു രാജ-
സ്ഥാനേശനാംസമരസിംഹനുമുണ്ടതോൎത്താൽ
മാനോഹതെപ്പിനിയുമങ്ങുമവിശ്ലകിൽപോർ
താനേതുകൊണ്ടുമയിവേണ്ടതുനമ്മൾതമ്മിൽ. ൱൧
അതിന്നുമുമ്പെങ്ങിനെസാൎവ്വഭൌമ-
പദംനിനക്കായതുകൊണ്ടിടാനീം

പെട്ടന്നാ തിരസ്കൃതജ്ഞമാർദ്രമോർത്തു
ളഠംനടത്തിസ്സുരണൊങ്ങുന്നതിൽ.’
കാളുന്നതീയുടയകണ്ണോട്ടുകൾക്കിതന്നെ-
ക്കാളുന്നിറഞ്ഞുകടുമുട്ടുകതാമരിലേറി
ണുള്ളൊന്നുമാറിയധരംമുറുകെക്കടിച്ചു
ചീമ്മെന്നുള്ളതന്നൊട്ടുൽപ്രപനമിത്ഥമോതി:
‘ഹാ! ധിക്കാലംമറഞ്ഞോലതിന്നമൊരതിരി-
ല്ലെന്നാതോ? മനസ്സിൽനേത്ര-
വ്യാധിസ്സ്വാവാസമിപ്പോൾക്ഷിതിപകിതവരോ?
വൃദ്ധനാംശ്രാദ്ധദേവൻ
ആധിസ്സ്വാകാന്തമന്ത്ര്യർക്കിവിടെവലികയോ?
ചെന്നചെന്നൊല്ലുകേറി-
ബ്ബാധിസ്സുറായിതല്ലോമുസലമതിനെയും
ഭ്രമിയീമട്ടമായോ?
പണ്ടയ്യോ! ബാലനെന്നോർത്തയിഹൃദയ! ഭവാ-
നാർന്നായ്ത്തീർന്നമൂലം
വെന്തല്ലോതട്ടിലിപ്പോൾസ്വഗ്രഹമൊരുകഴി-
ഞ്ഞൊന്നപോൽകണ്ണുമെ
ണ്ടധംവേണ്ടാട്ടെദേവേന്ദ്രനൊടിവർവരികിൽ
തക്കസൽക്കാരമേകാൻ
വേണ്ടുംവണ്ണാനിയോഗിച്ചിടുക ചിരകസ്യ-
ക്കാർക്കമേൽഖേദ്യമേകം.
വേഗംപൊണ്ണ്ടാൾകള്ളാധമ! യമനായനാം
കാട്ടിന്നിൽക്കിലാമൂ-

കെതൂഘംപത്രാംഗമോമൽക്കളമമിവപെട്ടം
ധാത്രിയാലാത്തരാഗം
മൈകൊണ്ടാശ്ലിഷ്ടനായ്ക്കണ്ണിണയുമടയവേ
സംസ്ഥിതൻസ്വാമിതൻസ്ത്രീ-
ലോകത്തിൻഖ്യാപ്യഭാഗ്യത്തിനുമറുകരനീ
ചൊൽകിലുംകാൺകയില്ലാ.' ൧൭
ഇതൻഗമിച്ചുമവൃദ്ധപവ ചസ്സിനാൽതൻ-
മാതംഗവാജിരഥയോധകലംനടത്താൻ
അന്തികമററികിൽവാഴുമനീകിനീശ-
വ്രാതംകടന്നുകളിൽകവിയുന്നകോപാൽ. ൧൮
ഇത്ഥമതിക്രമമതിനു സ-
മുത്ഥമമിയലുന്നനൃപസൈന്യത്തെ
പാർത്തുമനസ്സിൽഭീതിയൊ-
ടുത്തമനാംതൽപുരോഹിതൻചൊന്നാൻ: ൧൯
'നാലേനാളുള്ളയാഗത്തിനുനാവരരോ
നാഥ!നിൻനാട്ടുതേടി-
ച്ചാലേവന്നെത്തി,കന്യാപരിണയവുമിനി-
ക്കാൽക്ഷണംനിൽക്കയില്ലാ
മാലേകംയുദ്ധമാക്കും,മഖമതിനിതുപോൽ
മംഗളത്തിങ്കലൊന്നി-
ക്കാലമററില്ലതാനും,സപദിസമിതിയോ
കാൎയ്യമെന്നാൎയ്യവൃദ്ധ! ൨൦
മററിപ്പോളെന്തുകാൎയ്യമെന്നു?ഭൂറിതം
പോർത്തുംമുറ്റത്തംകറെ-

ത്തൊററിപ്പോകിൽവരാം, രിപുപ്രതിമവൈ-
    ച്ഛീരാജസൂയാധ്വരം
മുററിപ്പിച്ചുമുററുംപിന്നെമുഴുതി-
    ഷ്ഠംകൊണ്ടസൽക്കീർത്തിയിൽ
പററിപ്പാർത്ഥകറുപ്പുരകതനാദിയിൽ
    ക്ഷാളിക്കലീലക്കുനീ.' ൩൯

അതുസമുചിതമെന്നമാത്യരംഗ്ഗ-
പതികളുമോതുവതോർത്തു ചക്രവർത്തി
മതിയിലതുലമാംവിഷാദമുൾക്കൊ-
ണ്ടതിനൊരുമട്ടിലനുജ്ഞനൽകിയാനാൻ. ൪൦

ഗദ്യം:— അനന്തരമഖിലമന്ത്രിബലനായകമഹാമിത്രിശതമ ന്യു ഗതമന്യുവായ മഹിതമന്ത്ര സമാരംഭിക്കുന്നതിനന്യൂനവാ ഭര തഞ്ചിത്തത്തിൽ തഞ്ചുകയാൽ പരിസരപ്രാപ്തരായ നൃപ രെ വിരവിലാരോ പരിചാരകപ്രവൃത്തിക്കു യഥോചിതം നി യോഗിച്ചൊടുവിൽ പടുവില്ലാളിയും തടവില്ലാത്ത യശഃപ്രവാ ഹശോഭിതനുമായ ഉത്തൽകലാഗ്രണി പൃഥു വിപക്ഷനൊന്നു ക ണതിയറ്റുൽപ്പീടിയാമവനുടെ മേൽപ്രതിഹരത്തെ സർവകർമ്മ ങ്ങളിലും ക്ഷത്രിയരാൽ നിന്ദ്യതമമായി പരിഗണിക്കപ്പെടുന്ന സഭാദ്വാരപാലകസ്ഥാനത്തിങ്കൽ വിനിവേശിപ്പിച്ചു.

തന്നാമൽപ്രാണനാഥൻസദസിവരികയി-
    ല്ലന്യനായ്ത്തടന്നാൽകം
മന്നോർമുഖ്യൻതദീയപ്രതിമയെനടകാ-
    വൽക്കശീഘ്രംനിറുത്തി

എന്നോൎത്തുള്ളം വിഷാദാൽ പ്രിയനൊടണവതി-
    ന്നെന്നപോൽ കണ്ണുനീരാൽ
കുന്നോടൊക്കും കുചങ്ങൾക്കഭിനവമണിഹാ-
    രങ്ങൾ തന്വാംഗി ചെയ്താൾ. ൬൦

കാമൻ തൻ വില്ലു ചില്ലിക്കൊടിയിലരിശ്മാ-
    ണമ്പുടൻ ചെയ്തിതും, ച്ചേ-
ന്നാമന്നാർ കാമനെന്നോൎത്തകതളിരെരിവാൻ
    ശംഭുതിക്കൺ മിഴിച്ചു
ഭസാമൻ നീർക്കജ്ജളമ്മേ ചെന്നുമനസിനിന-
    പ്പാത്തിപോയ്പോതു, പെണ്ണി-
ന്നോമൽ പോർക്കൊങ്കയെപ്പോൽ വിധിയുടെമനവും
    പൂണ്ണുകാഠിന്യമാൎന്നു. ൬൧

ഹാ വിഷ്ണുഭേശ! ഭഗവൻ! ഹൃദയാൎത്തിയാൽ തെ-
ല്ലാവിഷ്ണയാകിലടിയന്നവലംബമില്ലേ
നീവിട്ടുനിൽക്കുവഴിയൊന്നഗതിക്കിവണ്ണം
വാവിട്ടുതന്നെ മുറയിട്ടുവരാംഗിയപ്പോൾ. ൬൨

അതുകേട്ടൊരു തോഴി ചൊല്ലിനാൾ:
‘ഗതികെട്ടിഹഭിന്നഖേദിയാകരുതീ
മതികെട്ടുയുവക്ഷമേശനോ-
സ്സുതി! കിട്ടും തവ കാന്തനായ്ക്ഷണം.’ ൬൩

‘പണ്ടും ഞാൻ ചെയ്തപാപം പ്രിയസഖി! പെരുതി-
    ന്നേവമെൻ ജീവനാഥൻ
പൂത്തല്ലെന്നെത്ത്യജിച്ചാൻ കൃതമവനി, തര-
    ന്നമ്മൂഢം നിശ്ചയിച്ചു

ദുഃഖംപോൽതന്റെപക്ഷം, യുധിഷ്ഠിരനൃപതോ
ദ്ദുഃഖമേവർക്കുമെന്തി-
ന്നിത്ഥംതൽവാക്കതെല്ലാമിവരുടെവഴിയാ-
യെന്നതുംവന്നിതല്ലോ. ൨൪

കാരാഗാരോഗ്രസംബാധികളുടിതരസം
ധാർഷ്ട്യാനിന്നെയല്ലോ
ധീരാഭാതൻനിരൂപിപ്പതുകരുണതി-
ന്നില്ലയോ ചൊല്ലിയാലും
ക്രൂരാദേവകെടുപ്പുന്നതുവോതമൊഴിയും
പ്രീതയാലാർത്തിയൊതാ-
ഞ്ഞ ഭോമൽക്കന്തനെന്നിൽ വെമതാമ്ശമിയാ-
ന്നിവിധ്യതെ ചൊല്ലുതാമോ? ൨൫

ഏതായാലുംതടത്തെക്കുന്മമറിവതിന-
ണ്ടാശ, കാശാവുമാതാ-
ശ്രീതാവുംകീർത്തിതിങ്ങും ഗുണപ്രവണിവരുടെ-
ത്തള്ളപാറള്ളവന്നാൽ
മാതാവുംതാതനുംമൽസഖികളുമകലെ-
പ്പോരൊല്ലിപ്പിൽ മണ്ണായ്
ധാത്രെ ചെമ്മിനെ ചൊല്ലിയടയിത്തോയിടൊ-
ല്ലാതെന്തക്കെന്നറ്റമല്ലോ. ൨൬

ഏവംതോഴിയെതൊഴിൽമാൻമിഴിയത്തുടുത്തു
ചിന്നൊട്ടൊട്ടുപറഞ്ഞുപ്രിയവാക്കുകൾ ചൊന്നാൾ
ചെന്നതത്ത്വില്ലാവുമെ നനവിനാൽ
[illegible] സകം. ൨൭

ഞാനൊരമെത്തയണിതൻസവിധത്തിലെത്തി
കണ്ടേതരംസുമതിയാംസചിവപ്രമാണി
മുന്നോന്നുപന്നവളിൽവാണ്ണുമൊരാശയെല്ലാം
ചൊന്നോടിട്ടന്നൊരഴലൊട്ടുകുറച്ചുകൊണ്ടാൻ. വൃവൃ

ഗദ്യം:— തദനന്തരവും ദുരന്തചിന്താസന്തതിയാൽ നിരന്തരാക്രാന്തഹൃദന്തയായ സുന്ദരീവൃന്ദകുന്തളാലങ്കാര സുജാത ജാതവേദസ്സിൽ ജാതപാതമായ ജാതിലതാപോതം പോലെ വാടി പ്രാഭൂതമാം പ്രഭുതാപദത്തെ നിയന്ത്രിതമാക്കുവാനസമർത്ഥയായി പ്രാണനാഥനു തന്നോടുള്ളനുരാഗത്തിലും സന്ദേഹംപൂണ്ടൊരു സന്ദേശപത്രമെഴുതിസ്സുമതിനാമധേയയായ തന്നുടെ സഖീമുഖ്യയുടെ കരതലത്തിൽ നിക്ഷേപിച്ചു.

'സ്വാമിൻ! മൽപ്രാണ—വേണ്ടെന്തിനുമതിധരണീ-
    നാഥ! ചേതസ്സശേഷം
നീയുന്നംകട്ടരീതിക്കൃപകളകലെയായ്-
    ക്കൊണ്ടെന്തൈവല്ലഭാ
കാമന്താപദേഷണ്ണനാക്കധിപതിജയ-
    ചന്ദ്രന്റെസന്താനമെന്നാ-
ഴീമുഖശസ്ത്രീയെനീയോർക്കസുകൃതികലം-
    ചാത്രുമൂത്തം സമുത്തേ! വൃൻ
പണ്ടെന്നെത്തന്നെവേൾക്കന്നൊത്തുമനമതിൽമ-
    റില്ലന്നല്ലാരിവണ്ണം
ബന്ധിച്ചോരിക്കഠോരക്രിയജനകനുറ-
    ങ്ങുന്നൊരിന്നാളിൽമൌനം

പ്പണ്ടെന്തയ്യോ!വസിഷ്ഠന്നുപുത്രകയണാ-
        പീഢമേ!പീഢമേന്നേൽ
ണ്ടെധിപ്പിയ്ക്കുന്നദൈവാഹിതയഗതിയഹം
        ദൈന്യമെന്നോടുവേണ്ടേ? ൩൦
ഹേരാജശേഖര!ഭവാൻബത!ഭൂതിഭൂഷൻ
സർവ്വജ്ഞനെന്നി,ഞ്ഞബലബാലികയ്ക്കവാംഞാൻ'
കന്ദർപ്പനോവിഷമബാണനിതൊക്കെയോർത്തു
കാലോചിതംകരുണയാകരണീയമെന്നിൽ. ൩൧
ഏന്നേവമന്നാണ ചലാക്ഷിനൽകിടും
സന്ദേശമാംപ്രാഭൃതകംസഖീമണി
മന്ദേതരംമാനവനാഥസന്നിധൌ
ചെന്നോരെമാദരത്തോടുകാഴ്ചവെച്ചുതേ. ൩൨
വാഴ്ത്താമോവാങ്ങിവായിച്ചുളവതുവസുധാ-
        വല്ലഭന്നുള്ളിൽവാച്ചോ-
രത്യാനന്ദംഹഠാതാശർമ്മദനനാതിനിട-
        ട്ടുന്നൃപൻതൻവപുസ്സിൽ
പൊൽത്താരമ്പെയ്ത്തിന്നില്ലുതി,പൊറുതികെ-
        ട്ടില്ലിനിത്തെല്ലിനിക്കു-
ന്നോർത്താപ്പുണ്യാബ്ധിചിന്തീടുപചിതകുതുകം
        ഭൂതിയോടോതിയേവം: ൩൩
'ഭദ്രേ!ഭാവിച്ചതെന്തിപ്പരിഭവമിവനിൽ?
        പണ്ടുനാംരണ്ടുപേരും
ചിത്തേചിന്തിച്ചതല്ലോചിരമിതു,ചിലനാൾ
        ക്കുള്ളിലീയല്ലലെല്ലാം

തീൎത്തകംഠിവ്യസൌഖ്യംത്രിഭുവനപതിയെ-
    ന്നോൎത്തുനീഹൃത്തിൽനിത്യം
മുത്തെല്ലാംകൊങ്കമാർതൻമകുടതടമണേ!
    വാഴ്കമാഴ്കാതെതന്നേ. ൯൪
മാനത്തെക്കാത്തുരക്ഷിക്കുകമഹിയിൽമനു-
    ഷ്യൎക്കുമുഖ്യം,നരേന്ദ്ര-
ശ്രേണിക്കോചൊൽവതിന്നില്ലതു;തവജനകൻ
    താനറിഞ്ഞാനമായി
വേണംയുദ്ധംവിചാരിക്കുകിൽവിധിവിപരീ-
    തത്തിലാണന്തലേത്തും
നീനിന്നാട്ടിൽവസിക്കേണമെയകവിടെഞാൻ
    വന്നുചേരുന്നതോളം.' ൯൫
എന്നിത്ഥമോതിടുകനിൻസഖിയോടുചെന്നു
മന്ദിച്ചിടാതെമറിമാൻമിഴി!ധൈൎയ്യമല്ലോ
മന്നിൽജനത്തിനവലംബമിവൎക്കുമെല്ലാം
ചൊന്നായവൾക്കുവിടനൽകിനരാധിനാഥൻ. ൯൬
നരനായകനോതിയഭാരതിയും
പരനാംജനകന്റെമനോഗതവും
അരുണാധരിയെപ്രമദവ്യസനാ-
വരണോദയമഭ്യുഗയാക്കിയലം. ൯൭
തമ്മിൽകാണാതെപോലുംതരുണതരുണിമാ-
    ൎക്കിത്തരംചിത്തരംഗ-
ത്തിന്മേൽകാമംതഴപ്പിച്ചിപ്പോയകസുമശര-
    ന്നല്പരയാതൊല്ലയെല്ലാം?

തന്മൗർവ്വീതാലതാകെത്തടവതിനാശരം-
    പാൎത്ഥവിദ്വേഷവഹ്നിം
നിൎവ്വിണ്ണംനീസശ്രീനിറയുമൊരുവിധി-
    ക്കല്ലയോനല്ലയോഗം? ൪൯
അതിനിടയിൽനയജ്ഞർയജ്ഞകൎമ്മത്തിനായാ-
ക്ഷിതിപതിപലരെട്ടുംകൂട്ടിനാർവട്ടമേററം
മതിയിലത്തമതിൽപിന്നെത്തുമുദ്ഗാഢവുംതൽ-
പ്രഥിതസഭയിൽവാഗ്ദ്ധാരയോൎത്തുപേൎത്തുംതെളിഞ്ഞാർ-
ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥേശനില്ലിസ്സഭയിലിനിയിവം-
    ക്കെന്നെവിട്ടന്യവീരൻ-
തന്നെപ്രാൎത്ഥിപ്പതിന്നിദ്ധരയിൽവഴിയുമി-
    ല്ലെൻറഭാഗ്യംതഴച്ചു
ന്നിപ്പെൺകുട്ടിയെന്നിൽകനിയുകിൽമതിഞാൻ
    ധന്യനെന്നോവമേരോ-
നന്നാപ്പൃത്ഥ്വീശരോൎത്താൎത്തകമിളകിമനോ-
    രാജ്യസാമ്രാജ്യമാണ്ടാർ. ൫൦
അന്നാലുനാളുമൊരുനാലുയുഗങ്ങൾപോലു-
വൃന്ദാരകേന്ദ്രർവിഷമിച്ചുകഴിച്ചുകൂട്ടി
എന്നാൽതദീയനയനാംബുവിനാലിളക്കു
പിന്നാൽവരുംപ്രളയമായവരോൎത്തതില്ല. ൫൧
പിറേറന്നാളൎക്കൻപോട്ടുദയഗിരിയെയും,
    കാമുകകാമോദപൂരം
തെററന്നുച്ചത്തിനേയും,കനകതനുവായ്-
    ക്കന്യതന്നുള്ളിനേയും,

മുററുംമാരേഷുചാപത്തെയുമഥജയച-
ന്ദ്രാളിധക്ഷ്മാപതീന്ദ്രൻ
കററംതിങ്കള്ളപീഠത്തെയുമുടനധിരോ-
ഹിച്ചുപോലിച്ചുപോലേ. ൧൦൨

ഗദ്യം:— ഒരു ശ്രേഷ്ഠതമയായ ഗോഷ്ഠിയിൽ സാൎവ്വഭൌമപദമെപ്പ്യമലാഞ്ചിതനായ് പ്രാപിച്ച ജയചന്ദ്രന്റെ പുരോഭാഗത്തിലിരുവരിയായ് നിരത്തിവെക്കപ്പെട്ടിരുന്ന കട്ടിപ്പൊന്നാൽ നിൎമ്മിതങ്ങളും നവരത്നഖചിതങ്ങളാകയാലെന്തു ചാപങ്ങളല്ലെന്നാകൃതികൊണ്ടുമാത്രമനുമേയങ്ങളും കാന്യകുബ്ജചക്രവൎത്തിയുടെ ഉഗ്രപ്രതാപപ്രതിബിംബങ്ങളെന്നു തോന്നുമാറു ജ്വലിക്കുന്നവയുമാം മഹാസിംഹാസനങ്ങളിലന്നുവരെ നടന്നയാഗത്തിലിലവെച്ചവരുമെച്ചിലെടുത്തവരും കറിക്കു നുറുക്കിയവരും പാത്രം തേച്ചവരും പാചകന്മാരും പരിചാരകന്മാരും മററുമായ് കാലയാപനം ചെയ്തു രാജന്യരെന്നു പറയേണ്ടുന്ന രാജന്യർ ഞെളിഞ്ഞു കയറി ഞാൻ ഞാൻ സാമ്രാട്ടിന്റെ സന്താനത്തിന്നനുരൂപവരെന്നു ചിന്തിച്ചു ഹന്ത! ചെന്താർശരന്നു വശംവദമായ ഹൃദയത്തോടും വസിക്കുമ്പോൾ

മാരോൽകൎഷാവിശേഷത്തിനുമൊരുപൊഴുതേ
ജന്മസാഫല്യമേകി-
ക്കൂറോടോമൽപ്പുരുത്തോന്നൊഴുകിനവരണ-
സ്രക്കിനെക്കയ്യിലേന്തി
ക്ഷീരോദന്വൽസുതസ്സംലോലിമയകമതിൽ
ചേൎത്തുവിഭ്രത്തൊടൊപ്പം

താളോട്ടംകണ്ണിചെന്നാൾസദസിസഖിയൊടൊ-
ത്തമ്മഹാസന്തുഷ്ടാർത്ത. ൧൦൩
മാനംചേയന്നമല്ലീശരമഹിതജയ-
സ്തംഭശ്രുംമേൽപതാകാ-
സ്ഥാനംകൈക്കൊണ്ടുദ്ദീപ്തിച്ചൂതമഴപൊഴി-
ക്കുന്നൊരത്തന്വിയാളെ
ആനന്ദാംഭോധിവീചീകലവികളിലനേ-
കായിരംമജ്ജനംചെ-
യ്യാനംഗാസ്ത്രാർത്തരാകുന്നോപർമിഴികളിലെ-
ക്കണ്ടുകൊണ്ടാടിനിന്നാർ. ൧൦൪
കാറിന്നുൾച്ചേർന്നുമിന്നലു,മിരുളിനിട-
ക്കുല്ലസിക്കുംവിളക്കും
പാരിൽപശ്ചാത്യമാംമട്ടുവിശദവസനം
ചാരുചേരുംശരീരം
ചേരിസ്സർവ്വാംഗസൗന്ദര്യമൊടവിടെവരും
പെൺകുലത്തിൻകലാപം
പോരിന്നൊററയ്ക്കുകാമന്നഖിലരൊടുമഹോ!
ത്തിനംശക്തിനൽകീ. ൧൦൫
മാനംമേ,ഭൂതലംമേ,വരതനുരുചിമേ,
കീർത്തിമേ,നൽസ്വഭാവംമേ
ജ്ഞാനംമേ,വിക്രമംമേ,തരുണപദവിമേ,
സാഹിതീകൗശലംമേ,
ഗാനംമേ,സൽഗുണംമേ,ഉജ്ജ്വലമതുമേ,
സൽകുലംമേ,ധനംമേ,

ന്നൂനംമേസവ്വമിത്ഥംന്നുപറഞ്ഞിതപ്പോ-
ലത്ഭു'മേമേ'കരഞ്ഞാർ. ൫൰൨
ഇത്ഥപടിന്നവരെല്ലാംവാഴവേതോഴിവേഗാ-
ലതുലമഹിമകോലുംസാവ്വഭൌമാത്മജാലം
പൃത്ഥുമധുരവൊടെത്തുഞംവാണിയിൽപാണിനീട്ടി-
ച്ചുത്തരമുരച്ചാൾധന്യയാംകന്യയോടായ്: ൫൰൩
'വാണീകാന്തന്റെപാണിസ്ഥൂലപൃത്ഥുവിത്തതേ!
വാർമുടിത്തയ്യലാളേ!
താണീടാതെന്തുവക്ത്രാംബുജ,മതിൽനയനാം-
ഭസ്സിൻസംബന്ധമെന്തേ?
കാണിക്കുട്ടൽഗണത്തെ,ശ്ശരദൃതുവിൽവരും
പൂർണ്ണിമാവാസരത്തിൽ
കാണില്ലുംകാറിനങ്ങോടപഴ്തി,ശശിനിറി-
പ്പെണ്ണമധ്യാഹ്നമായാൽ? ൫൰൪
മുന്നാളെന്നോവിദർഭാധിപതനൃപതിമാർ
കന്യകൾക്കായ്നടത്തി-
പ്പിന്നാളാരുംനടത്താത്തൊരുപരിണയമി-
ന്നൂമിതൻസ്വാമിതിന്നം
ഇന്നാരാൽതൻസുതസ്സുംവരുവതിനനിന-
സ്സുണമുന്നാറിനംമേൽ
മന്നാളുന്നോരുമുണ്ടിസ്സഭയിലതിൽവരി-
ച്ചാലുമിപ്പോളൊരാളെ. ൫൰൫
ശൃംഗാരശ്രീകളിസ്സുംകനകസദനമേ!
തിന്നമിപ്പുണ്യവാൻതാൻ

വംഗാധീശൻ,വരിഷ്ഠാകൃതിഹരിഹയദി-
ഗ്ഗന്ധലാവണ്യലാഢ്യൻ
ഗംഗാകാരുണ്യമേകന്നൊരുമഹരിതനിച്ചോ-
ളത്തെനിത്യംധരിച്ചും
സ്സംഗാമോഗംതെളീയംവിഷയമവിഷയം
വാക്കിനെന്നോക്കണംനീ. ൧൧൦
അവനരികിൽവസിപ്പാനംഗജ്ഞപൎഗ്ഗണാഢ്യൻ
കവനകുശലനെന്നല്ലംഗമോത്താലനംഗൻ
അവനിൽമമതയ്ക്കിൽത്തുന്നമന്യനെത്താ-
നവനിപതിതനൂജ!മാലയിട്ടാലുമിപ്പോൾ. ൧൧൧
പിന്നെക്കാണുകകാമരൂപനൊരുവൻ
നിന്നോടുചേൎന്നീടുവോൻ
മന്നിൽകാമിനി!കാമരൂപപതിതാൻ
ചൊല്ലേറുമിപ്പുണ്യവാൻ
മന്ദിഷ്ഠാതിവനെഗ്രഹിക്കുകിൽനിന-
ക്കാണുവമപ്പുത്രക്കും
കണ്ടൽക്കാറണിവേണി!വാരിവിഹൃതി-
ക്കാക്കൊണ്ടുപോക്കൊണ്ടിടാം. ൧൧൨
അല്ലെന്നാൽകാണെമദ്രാധിപനരികിലിരി-
ക്കുന്നതിലന്യനല്ലോ
വില്ലാളിശ്രേഷ്ഠഷ്ഠീക്കണിമണിയിവനായ്-
ച്ചേരുകിൽ ചാരുഗാത്രി!
ചൊല്ലാംനിൻകൊങ്കയാലുംതവകരണവനെഴും
നിശ്ചലതത്തിനാലും

തുല്യംനാണിപ്പൂകന്നിൻനിരയുടെകഥകൌ-
        ഘത്തിൽനിത്യംരമിപ്പൂം. ൧൱൩
പോരെങ്കിൽകാണതിന്നപ്പുറമൊരുപുരുഷൻ
        കാശിതന്നീശിതാവാ-
സ്സാരൻകാമാരിയെച്ചേർത്തകമലരിൽവിള-
        ങ്ങുന്നൽഗ്ഗേഹമായാൻ
നീരിങ്കിൽശൈത്യമെത്താപ്പടിയിഹപരമീ-
        രണ്ടിലുംഭൂരിസൌഖ്യം
ചേരുംകല്യാണി!മേന്മേലവിടെമരുവിടു-
        ന്നോരിൽനേരാണിതെല്ലാം. ൧൱൪
കിഴക്കാളുംഭൂപക്കകതളിർപറിപ്പാൻകരബലം
കഴക്കാണെന്നാൽകേൾനരപതികലിംഗാധിപനിവൻ
പുഴക്കാന്താർനൽകുംപുരവിഭവമൊത്തുള്ളപുരുഷൻ
മഴക്കാർകൈക്കുപ്പുംകുഴലി!മടിയോമാലയിടുവാൻ? ൧൱൫
ഏണീവിലോലമിഴി!തത്സവിധത്തിലാന്ധ്ര-
ക്ഷോണീശ്വരൻമരുവിടുന്നുമഹാകലീനൻ
വാണീരമാധരണിമാർക്കുസപത്നിയായ്നീ
വാണീടുമിപ്പുരുഷനെപ്പതിയായ്വരിച്ചാൽ. ൧൱൬
അവന്നരികിൽവാഴുവോനസിതചൂളി!ചോളക്ഷ്മാ-
ധവൻനഗതനൂജയെത്താഴ്ത്തുവാച്ചവിത്താത്തനാൽ
കവന്ധധനദന്നെഴുംപദവി,യക്ഷരാട്ടോർക്കിൽ
ശിവന്നടിമ,നാരിതാൻനരനിലുംബലംവാച്ചവൾ. ൧൱൭
കണ്ടാലുംതത്സമീപത്തപരനെയവനാ-
        പ്പാണ്ഡ്യഭൂമണ്ഡലേശൻ

കൊണ്ടാടിസ്സിന്ധുമീനാക്ഷികളിലുത്തമമാം
    മുത്തുപെറ്റുംകൊടുപ്പാൻ
വണ്ടാർപൂവേണി!നൂനംമധുരകണ്ഠപൂരിയും
    വാക്കമിക്കംഭിനീളൽ
കണ്ണാലങ്കാരമതാമതിനു,കരകമലം
    ശ്രീകരംസ്വീകരിക്കൂ. ൪൭
ആവിപ്രക്ഷത്രിയൻനൽത്രിദിവമൊടുമിന്നം
    ബാഹുജബ്രാഹ്മണൻപോൽ
ഭൂവിന്നുംകേരളാഖ്യാനാചിതമരുളിയതിൻ
    നാഥനിൽപ്രീതിയെന്നാൽ
ഹേ!വിദ്യുൽഗാത്രി!കൈക്കൊള്ളുക ഗജനിമനിൻ-
    യാനവുംകേശമാംപൂ-
ങ്കാവിൽത്തങ്ങുന്നതേക്കാർപവനനതിലെഴും
    ഗന്ധവുംപൂണ്ടിടട്ടെ. ൪൮
നീകാണപ്പൂവുല്ലസിപ്പതൊരുവൻ
    വീരൻമഹാരാഷ്ട്ര-
നാകാധീശനവൻധനൈശ്വര്യമതിൻ
    ബാണംപറ്റുമാരെയും
ഹേ!കാമംബിനിതോറവേണി!യുഗപ-
    ത്തായ്ത്താൻകലപ്പെടുവേ
രാകാചന്ദ്രബലക്ഷ്മകീർത്തിവധുപോൽ
    തൽക്കാന്തയായ്ക്കൊണ്ടുതേ. ൪൯
ഇപ്പൂമാലേശംനിനക്കില്ലിതിലൊരുവനിലും
    തിണ്ണമെന്നാൽകഥിപ്പൻ

പശ്ചാൽദിക്കത്തട്ടുകാക്കുംനൃപരുടെ ചരിതം
        പാൽമൊഴിത്തയ്യലാളേ!
ഇച്ഛാതുഷ്ട്യംകളിച്ചീടിനമണിസദനം
        ഗൂർജ്ജരജ്യാമണാളൻ
ഏച്ചാഞ്ചല്യംവിശാഖപ്രമുഖരിലുമുയ-
        ർന്നൊന്നാത്തുകാന്തവീരൻ. ൧൨൩
ധാരാധവൻസഭയിൽവാഴ്ത്തുകാണുകസർവ്വ-
ജ്ഞാരാധനത്തിനിരമട്ടുമുതിർന്നിടുന്നോൻ
ധാരാധരംമഴകണക്കുധനത്തെയാക്കും
ധാരാളമേകുമൊരുധാർമ്മികനിദ്ധരേശൻ. ൧൨൪
കെൽപ്പോടെക്കൊണ്ടന്ന്യരങ്ങൾപ്പോരമതിരുപ്പാ-
        സിന്ധുസിന്ധുക്ഷിതീശൻ
ചൊൽപ്പൊങ്ങുംവൻതുരഗപ്പടയെമുടിച്ചുമാ-
        റാക്കത്തെക്കൊണ്ടമർന്നോൻ
ഇപ്പുണ്യക്ഷോണിമാതാംസതിയുടെതിരമം-
        ശല്യമോവൈരിമാർതൻ
നല്പോൽപ്പോർകൊങ്കയോടെചെയ്യാതപുണ്യസുകൃതം
        കൊണ്ടുപാരാണ്ടിരുന്നോൻ· ൧൨൫

വടക്കൻദിക്കിത്തട്ടിൻവലരിപുകലത്തിൽകമനി!നീ
കടക്കുന്നൊട്ടാലുംനിഷധപതിയിക്കണ്ടപുരുഷൻ
നടക്കുന്നൊന്നാലിപ്പരിണയമയേ!നിങ്ങൾക്കസ്സൂഭം
മടക്കംവൈദർഭീനളരെവളരെഴുന്നമഷിയിൽ. ൧൨൬
വൻചിത്തുംവെണ്മതാപപ്രശമനമവനീ-
        ഉൽകലാഗ്ര്യതച്ചമിത്ര-

ട്ടമ്പീടുംസൽഗുണൗഘാൽതുഹിനശിഖരിയെ-
ത്താനെന്റെകീഴ് കാലമത്തി
ങ്ങമ്പിൽകാശ്മീരഭൂപൻവിലസുവതുനിരീ
ക്ഷിച്ചുമേനാച്ചുവാച്ചും
ഡംഭീമന്നിൽതകപ്പാൻഭവതിയുമബലാ-
ഹീരമേപോരുമല്ലോ. ൫൨
ഉത്തരകോസലഭൂപതിയിവ-
നുത്തമഗുണചാപമദനവിദ്യകളിൽ
മുത്തണിമുലമാർമണി!നിൻ-
ചിത്തംചെന്നിവരിലെന്തുചേരുന്നു?' ൫൩

ഗദ്യം:— ഇത്ഥമത്യന്തം ചിത്തഹർഷത്തിന്നു നിദാനമാകുന്ന തോഴിതൻ നാവുവഴി പുതുമഴപോൽ പൊഴിയുമഴകേറും മൊഴി കേഴമാൻമിഴി വഴിയേകേട്ടുകൊണ്ടും ചുട്ടുപൊട്ടുന്ന ഹൃത്തിൽ പുഷ്ടമാം ദുഃഖത്തെയൊതുക്കുവാൻ ലാക്കുകാണാതെയ് വരി നിന്നിരിപ്പോരു ധരണീമണിപാണീതന്നാൽദൃഢീകരിച്ചു സാരമാം പരിഷന്മദ്ധ്യേ ചാരുഭാഗത്തിലെത്തിത്തത്ര വിന്യസ്തമാം പൃഥ്വീഭൃത്പ്രതിമയെയതിമനോഹരമാംവണ്ണം തുന്നും സമീപിച്ചു നിശ്ചിതമതിയായി കരധൃതയാം കൽഹാരമാലയെസ്സോൽക്കണ്ഠം തൽകണ്ഠത്തിൽ ചേർക്കേണ്ടതിന്നു ചെല്ലുണ്ടാൾ.

ഇച്ചന്ദ്രാസ്യാശമത്യപ്രതിമയിൽമതിവി-
ട്ടീവിധംപോവതിന്നാൾ-
പ്പിച്ചില്ലാതെത്തുവാൻകാരണമിനിയുടനി-
ജ്ജ്വാച്ചിയുംഗോച്ചിയാകും'

ആശ്ചര്യം ലജ്ജയുമാം ചൂടരിശമിതുകളാൽ
ബാധകാം ചിത്തമോട-
ന്നച്ചത്തിൽ ഉപരിമട്ടുതുമിട്ടുമവിടെ-
ച്ചൊല്ലിവല്ലാതെവാണാർ. ൧൨൬

ആരുണ്യം പൂണ്ടനേത്രം, ഭ്രുകുടികൾ കുടികൊ-
ള്ളുന്നഫാലം, നിതാന്തം
കാരുണ്യം വിട്ട ചിത്തം, അധിരമൊഴുകിടും
ഉന്ത സ്വാന്തമേവം
ചേതം കോലത്തൊടപ്പോളസിയെയുറയിൽനി-
ന്നൂരിനേരിട്ടടുത്താ-
ത്താരം വിസ്തൃത്യമൊക്കെത്തനമവൊട്ടജയ ച-
ന്ദ്രാഖ്യനീവാക്യമോതി: ൧൨൭

'മൂഢേ! മുന്നൂറിനംമേൽ മുടിയതിൽ മുകടം
ചൂടുവോർ പാട്ടനോക്കി-
പ്പാർക്കെപ്പാപിഷ്ഠനീയിപ്രതിമയെവരണം
ചെയ്യുവോ? ജാതിയായി!
ചേർക്കുന്നായ്‌വന്നുവല്ലോ ശിവ! ശിവ! ഭുവിൽ-
പ്രീതിനീമേദിനീശ-
ർക്കാർക്കെന്നപ്പോൾ കളങ്കാങ്കുരമുയരുമിനി-
ത്തങ്ങളത്താങ്കലേവം? ൧൨൮

വല്ലാമക്കളിൽ നല്ലതാക്കുമെനവ-
ത്യതാപം, സുതതാപങ്ങളി-
ന്നെല്ലാവരാറില്ലമഗ്ര്യകാമിതറിയും-
നീലെന്തിനായന്ധനായ്

ല്ലാരേ! കല്പദ്രുമകത്തുവെയ്യെനി-
 ള്ളാർത്തനന്ദ്യവംശാംഗദ-
ന്നില്ലാതാക്കിയനിന്ദ്യകർമ്മമിവനിൽ-
 ചേർന്നതിന്നോർക്കയോ! ൧൩൦

ആകട്ടെകീർത്തിയകളങ്കം, തനൂജയേക-
യാകട്ടെമറ്റൊരുവളെന്തിന്നീപോവതെല്ലാം
പോകട്ടെപുല്ലശിജനാഭമറുപ്പനെന്ന
ഹോ! കഷ്ടമോങ്ങിയവധം നേർക്കസിയാന്നു കംസൻ. ൧൩൧

അക്കാഴ്ചകണ്ടരികിലെത്തിയമാത്യരോതി-
യിക്കാര്യമീശ! ഹിതമല്ലിവധം ബന്ധനത്തിൽ
പാർക്കാംകുറെദിവസമപ്പോളിതൊക്കെമാറി
തൽക്കാംക്ഷപോലെയവനെപ്രതിയാക്കമല്ലോ. ൧൩൨

 കംസനൊടാനകദുന്ദുഭി
 ശംസനമെത്തട്ടെ ചെയ്യപണംതുപോൽ
 സംസദിമന്ത്രികടാപുത്രീ-
 ധ്വംസനമിപ്പിള്ളമവനോടോതിനയം ൧൩൩

തെല്ലുകേട്ടതുപോലെചെയ്യിനെന്നാൻ
പുത്തുകീർത്തിഭൂധിവാസമാന്ത്രപാലൻ
മെല്ലാത്തിയൊടംബുജാക്ഷിയുംപോ-
യിതുകാരാഗൃഹവാസമാചരിപ്പാൻ. ൧൩൪

ആരാജന്യരശേഷമഷ്ടമുഖിയിൽ
 കാരുണ്യവും, താതനിൽ
തീരാത്തുള്ളൊരനിന്ദയും, പൃഥ്വമഹീ-
 ശന്മേൽപരംമാനവും,

ആരാൽതങ്ങളിൽനാണവും, വിധിയില-
ന്നാംക്രോധവുംപൂണ്ടുടൻ
പാരാതപ്പുരിവിട്ടുവന്നവഴിയേ
പൊയ്ക്കൊണ്ടുദുഃഖാന്ധരായ്. ൧൩.[illegible]

പാപപ്രവൃത്തിയതുചെയ്തതിൽവാച്ചപശ്ചാ-
ത്താപത്തിനാംതളിർവശംവദമാക്കിടാതെ
രൂപപ്രമാണിജയചന്ദ്രനമാവസിച്ചാൻ
കോപത്തിലപ്പൊഴുംപ്രണയമേവനുപോവതില്ല? ൨൩.൩

ശിവനേ! ശിവരാമ! രാമ! കാരാ-
ളവനേകാമിനിവാർന്നകഷ്ടവൃത്തം
ഇവനേവഴിപോൽകഥിപ്പതിന്നൊ-
പ്പവനേവൻകഠിനാന്തരംഗനല്ലാ? ൧൩.൬

നിരയങ്ങനെചുറ്റുമാർന്നിരുട്ടിൻ-
നിരയെല്ലാംപകലുംനിറഞ്ഞുതുല്യം
നിരയംനിഴലാകുമസ്ഥലത്തി-
ന്നിരയെന്നായിളമാതുചലാക്ഷിവാണാൾ. ൧൩.൭

ഒരുതോഴിയടുക്കലില്ലമാരൻ
പൊരുതാമർത്തനപാതിയാക്കിടുന്നു
വിരുതാർക്കിലൊന്നുമില്ലവെൽവാ-
നരുതാതുന്നതിനാവധൂവിഷാദം. ൧൩.൮

പൂമെത്തപ്പാമാളിമാരൊടൊത്തി-
ച്ചോരോവിനോദങ്ങളാംപൂ-
ണ്ടോമൽത്തേന്മൊഴിയീവനാംവരവെവസി-
ച്ചെന്നാലുമന്നാളതിൽ

ധാമത്തിന്നുതനിച്ചുരതെല്ലോമനസ്വഛം-
    ചേരാത്തകാരാഗൃഹം
ഹാ! മെത്തുംദ്ദുർവ്വശക്തിയതിനാൽ-
    കൊണ്ടാണ്ടിരിപ്പുണ്ടതായ്. ൧൪൦

പോരാത്തതിന്നു ഗതികെട്ടവിയോഗികൾക്കു
തീരാത്തദുഃഖമരുളുന്നപുരോനസേവാൻ
നീരാൽതണുക്കമിലുസതപമന്നഘോഷി-
ച്ചാരാൽതമാനടത്തുടന്നിതുനാല്പപാദം. ൧൪൧

അന്നാവാനത്തിൽനിന്നംശിഖരിവഴിജലം
    വീഴ്ത്തിയെത്രസ്സുശൈത്യം
നന്നായ്പ്രാവൃട്ടുമിപ്പുങ്ങളിഘനമാം
    പുഷ്പത്തിങ്കൽനിന്നും
സപ്പന്നാരോരോജശൈലംവഴിനയനജലം
    വീഴ്ത്തിയത്രസ്സുതാപം,
ചൊന്നാലുണ്ടോകടുംകൈകണ്ണൂതിവസുമതീ-
    മത്രപുത്രിപ്പുമേകീ. ൧൪൨

ഗദ്യം:— അയ്യോ! കഥിപ്പതിനു പൊരുത്താളുകല്പിവനു വയ്യോമലാളൊടത്തുകാലം വിധിയനന്നുകൂലം വിരവിലതുമൂലം വിരഹത്തുയിരലകടലിനുടെ നടുവിലിരവു പകൽ വിമലതനുവുഴറിയതിചപലം ചുരുങ്ങുന്ന കുന്തലൊടു കരളിൽ കുറുമ്പിയലുമിതളാം നിശാടസഖിയാകും ചിത്തമലർ വേകും മുഖമൊഴിതുകും നേത്രജലമാത്തിയുചപലത്തിനൊടുമൊത്തു സമവത്തിഭഹനാള്യരില്ലകേകും മാപാപിമാരുടെ രോപാവലിപ്പെതിർ ചലാപാംഗിശ്രീപസൃത തീന്നും മനതളിർ തകന്നും മതികടനമാന്നും മരണ

മൊരു ഞൊടിയിടയിൽ വരുവതിനു വിഷക്രമിയൊടെത്തുനില യിലിനജനൊടു നേരം ശമിതാരിയാകുമൊരു കമിതാ വരാ ത രികിലമിതാധി ഖസ്രമനു നിളം ഏത്താഹാ!കാളം മൂഢനയ യൊരാളം പാത്തിടരുതത്തരമമത്ത്യവനിതാത്തിരസ്സിത്തില ത പാത്തു പലനാളം.

തന്നായികസ്സുപററീടുമന്യായതമമാംവിധി
ധന്യാത്ത്യൻപൃഥ്വിപാലനന്നാളാഹന്ത!കേട്ടതേ. ൱൪൩
ഇടിവീണമരംപോലെതടിതിപ്രജയെന്നിയേ
മുടിമന്നൻധാത്രിതന്റെമടിമേൽവീണുമൂഛയാ. ൱൪൪
പറഞ്ഞുപലതുംപോരംകരഞ്ഞുകരുണാരസം
നിറഞ്ഞിട്ടുമൊരുമാത്താരോടുമംജനപുരന്ദരൻ. ൱൪൫
തെന്നൂരിമാനംവേരുമാറമൂഢംബ്ബലം
വരുമാബ്ബുടരൊത്തെത്തിമനുനാഥംശത്രുമന്ദിരേ. ൱൪൬
താരുണ്യമേറുമവനപ്പരിതന്നിൽവന്ന-
താരുംനരക്കിടയിലൊട്ടുമറിഞ്ഞതില്ലാ
ഉരുംന്നുപൻകലവുമാടയുമെന്നുവേണ്ട
പേരുംനിതാന്തമൊരുമിച്ചുമറച്ചുമ്പലം. ൱൪൭

ഒരിടമിരുപേർക്കുടീലമെട്ടുസൈനികരുംകട-
ന്നരിപുരമതിൽചെന്നാർതന്നായകാജ്ഞനടത്തുവാൻ
തചരിതമവനീട്ടുത്തുംമൃത്തുള്ളിലെത്തുമെഴാതെത-
ന്നരിവയർവസിപ്പോരാക്കാരാഗൃഹാന്തികമെത്തിനാൻ. ()
അമ്പരുന്നൊടംഗജനകമ്പടിമുമ്പുപോയാൽ
കമ്പാജഗത്തിലൊരുമീരവിനംവെച്ചി

വൻപാൎജ്ജനോശനരിശ്രമിയിൽവെച്ചചോറൂട്ടം-
കൊമ്പഞ്ചിയില്ലതിലൊരുള്ളുതമല്ലമണ്ടോ? ഫര്ൻ

ഗദ്യം:— ഇപ്രകാരം ഉദാശപോൽ ദീൎഘമായും ദുഷ്ഹൃദയംപോൽ തമസ്സമാവൃതമായും മൃതശരീരംപോൽ നിവ്യാപാരമായും രാക്ഷസൻ പോലും ഭയപ്രദമായും വിളങ്ങുമാ രാജമാൎഗ്ഗം ലഘുതരം ലംഘിച്ചു മദ്ധ്യരാത്രി ധരിത്രീപുരന്ദരനാരാൽകാരാഗൃഹദ്വാരം ചേരും നേരത്തിൽ

'സൂനായുധാഭ!സുമതേ!സുഗീതവൃത്ത!
ഹാ!നാഥ!ഹാ!ഹൃദയവല്ലഭ!ഹാ!ദയാബ്ധേ!
ദീനാവനോദ്യത!പ്രഭോ!തവ ഭാവ്യമെന്നും
ഞാനാധിപാരിധിയിലാണ്ടഴലേണമെന്നോ? ഫര്ം

എന്നാലതിന്നൊരു മരുന്നമരുന്നുകയ്യി-
ലെന്നാലവശ്യമതു താനുപയോജ്യമിപ്പോൾ
മന്നാലലഭ്യമൊരുവൾക്കൊരു വസ്തുവെന്നു
വന്നാലൊടുക്കമതു വാനവനാട്ടനാൾകം.' ഫഉഫ

എന്നോതിയൊന്നു കയിൽക്കൂപ്പിട മാറകത്തു
നിന്നുച്ചലിപ്പതു,മതങ്ങിനെ കേട്ടൊരത്താൻ
എന്നോതിച്ചിടതിങ്ങിനെ രണ്ടുമാട്ടി!
എന്നച്ചരിപ്പതുമിളേശനു കേൾക്കമാറായ്. ഫഉപ

മറന്നാൻ തന്നുള്ളം മനുജവൃഷഭൻ ചാടിയുടൻ
ഇറന്നാൻ തൽകാരാഭവനപതിതൻ നല്ലയിതടൻ
കറന്നാൻ കൈവാളാൽ ഗളശകനമാം തൊക്ഷ്യണസമം
പറന്നാൻ പക്ഷപ്പൂർണ്ണബാലയുടെ മുന്നോട്ടതിന്മേൽ. ()

ഗദ്യം: — തദവസരത്തിൽ കാരോദവസിതാന്തർഭാഗത്തി
ലൊരു ഭാഗത്തിൽ

ചീകികെട്ടാത്തകററപ്പുരികഴൽ, തിലകം
    വിട്ടോരാനെററി, ബാഷ്പം
തൂകിക്കാലംകഴിക്കുംമിഴി, മലിനപടം
    ചാർത്തുമാമദ്ധ്യമേവം
ആകെക്കണ്ടാൽകരിങ്കല്ലിനുമകമുരുകം
    മട്ടപെട്ടുള്ളകാശ്യ-
ശ്രീകൈക്കൊണ്ടേറെയാളായണിനിരമുഴവൻ
    വിട്ടിരിക്കുന്നതായും, ഫര്
കന്ദർപ്പൻതൻകണക്കുദ്രോഹിണ്ണനടെകടം
    കൈക്കുമൊററക്കുലാകായ്
വെന്തപ്പാടേദഹിപ്പോരകമൊടുശിവനേ!
    ഹന്ത! താപാന്ധമായി
ഇന്നപ്പോൾതീരുമെന്നില്ലതുപടിമുരള-
    ക്കുമിദ്യോല്പാതവാതം-
തന്നിൽപെട്ടോരുകാരാഭവനകനകവ-
    പത്തൊടൊത്തുള്ളതായും, ഫല
കല്പൂള്ളാന്നതെത്താട്ടു, മടവിയതിൽ
    ഷ്പതനൽത്താരൊട്ടംചേ-
ർത്തോപ്പിച്ചുത്തക്കവണ്ണംജനകനടെകറോ-
    രാജ്ഞകല്പിച്ചതായും,
കെല്പോക്കപ്പോയുമേററംവിലസുമൊരലസാ-
    പാംഗിതന്നംഗമപ്പോ-

ഭൂപ്രഖ്യാതാവനീശാഗ്രണിസുകൃതബലം
        കൊണ്ടുകൺകൊണ്ടുകണ്ടാൻ. ൧൨൬
കോപംകന്യാപിതാവിൽ, പ്രണയമനഘയ-
        ത്തന്വിയിൽ, ഭൂരിപശ്ചാ-
ത്താപംതന്നിൽ, തിമിക്കുംബഹുമതിവിധിയൻ
        കല്യാണികൗശലത്തിൽ,
ലോപംകൈവിട്ടിതെല്ലാമമരമൊഴിപൊഴ്തേ
        ചേൺമതിന്നന്നതാമ-
ന്നൃപൻതന്നാക്ഷിനോക്കംമതിപതിചരിതാ-
        ർത്ഥത്വമത്യർത്ഥമാണ്ടാൻ. ൧൨൭
താരചൻനിജകാന്തനെന്നയോഷി-
ത്തൊരുചെറോളുദ്ധരിച്ചുടനുഴനില്ലൂ
പരിചിൽതന്നപുൽകിമോദമുടങ്കൊ-
ണ്ടുരചെയ്യാനവളോടുഭൂപനേവം: ൧൨൮
‘വീരശ്രീകാന്ത്യകല്യാണപയജലധിസമുൽ-
        ഭൂതശീതാംശുലേഖേ!
ധീരക്ഷംവൻകരത്താംവൈതമലായുധകം
        തുംഗശൃംഗാരധാരേ!
മാരൻതൻദിഗ്ജയാങ്കധ്വജമതിലെഴുമെ-
        ന്നുള്ളതപ്പൊൽപ്പതാകേ!
ചാരത്താരോമലേ! ചെററധരമണിയുമി-
        ത്തുഷ്ടനിൽത്തുഷ്ടിനൽകൂ. ൧൨൯
കണ്ടാലുംലേശമുള്ളിൽകരുണയൊടിവനെ-
        ക്കണ്ണുകൊണ്ടൊന്നുമുന്നിൽ

ചണ്ഡാലൻപാപിഷ്ഠൻതൻമതനിധിപൃഥുഞാൻ
നിസ്തുപക്ഷത്രബന്ധു
കണ്ടാലാരുംകൊതിക്കുംകളമൊഴികളണി-
ഞ്ഞിടുമീടാർന്നോരോമൽ-
കണ്ഠാലങ്കാരമേ!നിന്മെപിഴകൾപൊറു-
ത്താലുമിക്കാലമെല്ലാം. എന്നും
കർത്തസ്വരംകഴൽതൊഴുംതനവാന്നതനപി-
ഷ്ഠാത്മസ്വരംവരുവതിന്നതിപാപിയാംഞാൻ
ധൃഷ്ടില്ലചെത്തുവഴിയെൻപിഴയല്ലതോർത്താൽ
ഷ്ടത്വംമദീയമഥിതംവിജയിച്ചതത്രേ. എന്നാ
നിൻതാതൻതൻമതത്തിന്നനൃതിചെറുത്തുപേ-
ത്തുർധംതടംകത്തിടുംതപൽ-
സന്താപംതീർത്തുള്ളൂൽസമയിലമയമീ-
ഞാനമോഹിമാനഹീനൻ
ഫന്താരാൽവന്നനൽകീലതിന്നടെഫലമാ-
യല്ലയോമപ്പയോനി-
യ്യൂന്താവാതുള്ളതേവംശിവ!ശിവ!പരമെൻ-
തന്നപിയാഠംബന്ദിയായി. എന്നവ
ഞാനനാഥനാനവശ്യയാംനിന്ന-
ക്കാനനാധരിതദിവ്യസാരസേ!
നൂനമെങ്കിലുമിചൻപിഴച്ചതും
ഭീനമെന്യേമൊട്ടുനീപൊറുക്കേടോ!' എന്നവ
എന്നുമൊറുന്നേപാലേതകന്നശയമാ-
ന്നോതവേജാതവേദ-

സ്സിന്നുള്ളിൽപൊട്ടുഹ്രത്താന്നമതമണലമാർ
മൌലിസപ്ത്രീളയായി
ദന്നാംകൊള്ളാതമോദാമൃതമതിൽമുഴുകി-
ഗ്ഗുംഡ്ഡമല്ലതരംവോ-
ത്തനവീശനദന്നിൽത്തളിരൊളിവനോം
താഴ്ത്തിനിന്നാൻതദാനീം. ൧൱൪
പടത്തിലെപ്പൂവകിണക്കാനിള്ളൂത-
ത്തടിത്തുതപ്പുതവാന്നതനായിയെ
പടുതലകേറുന്നൊരക്കൈകളാൽമുറ-
ഞ്ഞൂടത്തണച്ചുങ്ങടലോട്ടവനായവൻ. ൧൱൫
പിന്നീട്ടണ്ടോയത്തന്നാൽപാകപണിവരം
തമ്മിൽനിന്മായരാഗം
ചേന്നിട്ടസ്ത്രീപുമാന്മാരിയൽ, വിജനമാം
വാസ്തു, വത്സ്വാനിശീഥം
എന്നീവസ്തുക്കളൊന്നിച്ചുകിലവിടെയെഴും
ദേവതാസേവതാനാ-
ത്താറിക്രപാലർചെയ്യാർസപദിമനമഴി-
ഞ്ഞൊന്നുമായ്ത്തിരാത്തിൽ. ൧൱൬
ഹന്തഗാരാഗ്നാദാദേപാഷപ്പുന്തലിൽസ്വമസാക്ഷിയായ്
ഗാന്ധർവ്വവിധിയാൽകാന്താകാന്തരായിതൃട്ടരം. ൧൱൭
യാമങ്ങളങ്ങുകഴിഞ്ഞളു-
വാമനാവനൊള്ളപത്തുരാധനാർ
ആമന്ദമൊരാധമേത്താട്ട
കാമംവനൊന്നുമിവാതിലിന്നരികിൽ. ൧൱൮

ന്നതിൽകരേറിട്ടവരപ്പുരത്തിൻ-
മതിൽക്കകംവിട്ടുതിരിച്ചനേരം
ഗതിസ്സുവിഹസ്സംവത്മാരഷസ്സിൻ-
പതിസ്സുദിസ്സേണെതാതിക്കടുത്തു. ൧൩൪

മിത്രൻപൂർവ്വാശയിങ്കൽകരമതരമണ-
ച്ചപ്പൊൾനല്ലാന്നനിദ്രാ-
മിത്രതാംവിട്ടെഴുന്നേറ്റെഴുമൊരുജയചാ-
ന്ദ്രാവനീജീവനാഥൻ
ചിത്രംപുത്രീചരിത്രംചിലപഴമപെടും
ഭൂതരോതിക്കേട്ടുണ്ടോം
ശ്രോത്രംതന്നിൽതാസ്സുംപെടിശിവ!ശിവ!കെ-
ട്ടാത്തനായ്വീണ്ടുനിന്നാൻ. ൧൩൫

കരപ്പെട്ടീടുംതൻപുകഴിനെവെളിപ്പിസ്സുവതിനായ്-
പ്പുറപ്പെട്ടാൻപോരിന്നുടനടിടേന്മാരൊടരചൻ
പരപ്പൊട്ടെന്തിന്നാപ്പടയിലുമരിസ്സാത്തിയത്തൂാൻ
തരപ്പെട്ടില്ലല്ലോസപദിജയചന്ദ്രന്നചൊറുത്തും. ൧൩൬

എന്നല്ലപൃഥപരചരാവലിയന്നുവഷി-
ച്ചൊന്നല്ലപാതിജയചന്ദ്രരൊാളിതന്നെ
കൊന്നപ്പലേകിതജവാസ്സുയുദ്ധുകൂടി-
ട്ടെന്നല്ലയോബുധർകഥിപ്പതുമന്നിടത്തിൽ? ൧൩൭
പിന്നത്തെക്കഥചൊല്ലിടേണ്ടശിവനേ!
ഘോരാകളുമോനവും
തന്നെത്താൻപണയത്തിൽവെച്ചകരാനൊ-
ന്നാകന്യകസ്സ്വശരം,

കന്നൽത്താർമിഴി! നിൻസപത്നിവിജയ-
ശ്രീയെന്നുപറയുന്നതേർ-
തന്നിൽതെല്ലു ചിരിച്ചുരച്ചുപൃഥുവും
പോർവിട്ടുവേർപെട്ടതേ. ൫൬

പരംഭരംവിട്ടുപയോധികാഞ്ചീ-
പുരന്ദരൻപൂരിതസർവ്വകാമൻ
മരന്ദരമ്യോക്തിയൊടൊത്തൊടുക്കം
പുരന്ദരപ്രസ്ഥപുരത്തിലെത്തി. ൫൭

ഏറെത്താമസിയാതെതന്നെവിധിപോ-
ലപ്പുരിൽനല്ലേറിടും
നീരിത്താർമിഴിതൻനിതാന്തരുചിരം
കല്യാണഘോഷോത്സവം
പാരിൽതാദൃശമന്യമില്ലതുകണ-
ക്കണ്ടായിരണ്ടായിരം
നേരെത്താതൊരുനാവെഴുംഫണിയതെ-
ഞാൻനോക്കിവർണ്ണിക്കിലൂനം. ൫൮

കറവൊത്തശശികലംവരാതെരണ്ടാം
സുരവരനാംശചിയുംകണക്കതന്നെ
ഹരിപുരമതിലേറെമോദമുൾക്കൊ-
ണ്ടിരുവരുമൊത്തുവസിച്ചുസൌഖ്യമോടേ. ൫൯

പൂർവ്വഭാഗം.

——oXo——

സുജാതോദ്വാഹം

ഭാഷാചമ്പു.

ഉത്തരഭാഗം.

കുന്നിന്മേൽനിന്നിളങ്കൈത്തളിർ, പൂരികുഴൽവ-
ണ്ടോ, ഴനാക്കൊങ്കയാകോ-
ത്തെന്നിക്കോലത്തൊട്ടുണ്ടായ്‌ബ്ബുദ്ധഫലമതല്ലാൻ
ത്രാണിയാസ്ഥാണവിനം
നന്ദിച്ചേകിപ്പ്രശസ്തപ്പുരയൊടിടതുമാ-
ഗത്തുപാറിത്തഴയ്ക്കും
പൊന്നിൻപ്പൂമെയ്യുപന്നാലതയുടെചുവട്ട-
ണ്ടാശ്രയംതീച്ചയായ്മേ.

ഒന്നോകൊമ്പുള്ളകത്താൻ, കുടവയർവടവ-
ത്രാംകണ്ണക്കാകുമോടി-
പ്പാന്നോസ്സാൻപെൺനടക്കാൾത്തുണയെന്മാ-
ണാഴിയിൽസിംഹനാദം
എന്നോവംഗ്ഗങ്കൊടേതുംഗ്ഗഹനൊടനഞ്ജ!ഞാ-
നാശ്രയംഭാനവാരി-
ച്ചുന്നോരെപ്പുഞ്ചിരികൊണ്ടതളിനഗണനാ-
ഥൻപാദംതൊഴുന്നേൻ. 7

പ്പൂന്തേനുംമുന്തിരിങ്ങാപ്പഴവുമമൃതവും
വെല്ലവുംനല്ലപാലും
ചാന്തേലുംകൊങ്കമാർതന്നധരവുമടിമ-
പ്പെട്ടുപോംമട്ടമന്നിൽ
ഞാന്തേടുംവാക്കതിന്നിട്ടണമതിനസരോ-
ജാസനൻദാസനാകും
കാന്തേ!കാൽത്താർതൊഴുന്നോർക്കടുകളവുകനി-
ഞ്ഞീട്ടീമൂഢനെന്നിൽ. ൩

ഊഢപ്രേമംപൃഥുക്ഷ്മാധവനമവനെഴും
ഛായയാംഭാര്യയേയും
കോടക്കാർക്കൂന്തലാളുംവിബുധപരിവൃഢ-
പ്രസ്ഥമാംചേതനത്തിൽ
കേടററിട്ടുംയശസ്സാന്മമതമൊമലോ-
ന്ദതകന്തുപ്രമോദ-
ത്തോടല്ലാതന്യഭാവംമിയലുമതി-
ള്ളൂട്ടവുംകേട്ടതില്ലാ. ൪

നോട്ടംതാൻനാളിപിട്ടാർത്തയിതാരടെമുഖ-
ത്തിങ്കലായ്ചഞ്ചലത്വം
വാട്ടംവിട്ടാറുകൊങ്കസ്സ്ഥിളക്കിനപുളകം
മെയ്യുമെന്നേൽക്കറന്തു
തിട്ടംദീപത്തിലുണ്ടാംശയവുമകലെയായ്
ജിഹ്മമൌനംത്യജിച്ചു
പെട്ടന്നൊരാറുനാളിൽത്രപനുപസൃതനൻ-
മേനിതാനേവെടിഞ്ഞു. ൫

തടുത്തിടാൻനീട്ടിയകൈകൾരണ്ടു-
മടുത്തു ഭർത്താവെയെടുത്തണപ്പാൻ
പടുതരമേറുംസവിധമാക്ഷപോവാൻ
കൊടുത്തുതാൻതന്നെയനുജ്ഞയാളി. ൪

ഉപധാനമൊടുള്ളമഞ്ചവിട്ടു
ലപനാംസുന്ദരമന്ദഹാസരമ്യം
ന്നൃപകാമിനികാമശാസ്ത്രമാകെ
ക്ഷപനാലഞ്ചിനകംഹൃദിസ്ഥമാക്കി. ൧

നാന്ദീപദ്യംതുടങ്ങിഭൂതമൊഴിവരെ-
ത്തനായിയന്നപുണ്യപൂരം
ചേർന്നീടുംശ്രുംഗാരവുംരസമതിനവസ-
ന്നസ്സൂത്തിചേരുന്നവരത്തി
മിന്നീടുംചന്ദ്രനസ്സൂത്രധാരത്തിയും
ശിക്ഷയിൽസാക്ഷിയാമെ-
ട്ടുന്നിവിശചഞ്ചയിട്ടുംമെതിനനാടകമഹാ-
നാടകംകൂടിയാടി ൨

അവനവളോടുചേർന്നുചെയ്യുമേരി-
ന്നുവനമവർന്ന്യമനോജ്ഞബാല്യമേറാം
ളുവനമതിലൊരേടമേവനേവം
നവനവമാംസുഖമാർന്നമകിനാട്ടിൽ? ൩

ള്ളും:— ഭാതിശയമതിശയമതിസ്വാപതിയാം
പൃഥുനൃപകുലമണിതൻമടമേരണം
പറവതിനൊരവനമതതഴുന്നസുഖം
പെറുവതിനിന്നിയഥമൊരിസ്സുല്പമവനി-

ജ്ജിടയായില്ലാഗ്ഗുണഗണനിധിയൊടു
കിടയായില്ലപ്പൊഴുപതിയുമമരാ-
വതിതാനിന്ദ്രപ്രസ്ഥമിതെന്നോൎത്ത

മതിമതിയെഴുവോൎക്കലമുളവായും
ഹര!ഹര!ശിവ!ശിവ!നരനിമമേന്നേൽ
പുരതരകുതുകംതെരുതെരെയാണും
കാമംസൽക്രിയചെയ്യ്തിലാണും

ക്രോധംദുശ്ചരിതത്തിലിയന്നും
ലോഭം,സാധനമൊക്കയിൽവെച്ചും
ലോകത്തിനുതാൻധരയിലുദിച്ചും
മോഹംത്രിദശൎക്കില്ലുളവല്ലൊ-
ന്നാഹന്ത!ഹൃദന്തത്തിൽവളൎന്നും
മദമുള്ളത്തിൽചുവടേമാറി-
ദ്ദമമായിട്ടുനരൎക്കുവെച്ചും

മാത്സൎയ്യംവൈകുണ്ഠത്തോടുണ്ടുപ-
വാത്സല്യമെഴുംപുരികൾകണ്ടും
അരിധാന്യത്തിനകത്തുവസിച്ചും
വൈരംമണികളിലൊന്നായ്ത്തീൎന്നും
മുത്തൊന്നെഞ്ചിനകത്തുംപുറവും
മുദ്ഗലക്ഷണമാരവിതമാണും

ഇടമേകാതൊരുപോലംബലകംതൻ
തടമുലയിണതാൻതമ്മിൽചെയ്യും
ഇടിയുടെകഥചിന്തിച്ചാലുള്ളത-
മുടനമ്മിന്നലിനപ്പാമായും

വെട്ടകരംഗപ്പിടമിഴിമാർതൻ-
പിട്ടപെരുക്കംകണ്ടുനാചെയ്യും
കണ്ണുറിതാന്താമലയുവതികൾതൻ
ശക്തിപെരുത്തൊരൊഴുക്കിനുചേർന്നും
വക്രതപൂരികളെക്കാട്ടികളുണ്ടുക-
കക്കട്ടിപരംകൂർമ്മലപ്പുണ്ടും
തക്കംവൂരിത്തുപോൽശിക്ഷയുമുതചി
വാള്ളുംശാസ്ത്രഉപയമായ്ത്തീർന്നും
പിഴവിധിമന്ത്രികൾകക്ഷികളില്ലുമൊരു
പൊഴ്ത്തുംചെറുത്തുംകാണാതായും
നിലയില്ലാള്ളുപയോധിലമിപ്പും
കലയെന്നുള്ളതുവാഴയിൽവാച്ചും
ത്തുക്കളുലസ്സുകളല്ലാതെത്രമി-
ളൂക്കമൊരിടമില്ലാതായും
തടവൃയവാക്കാൾക്കണ്ടലകൾതാർക-
ള്ളിടയിൽക്ഷണേയിൽവന്നുചേല്പും
പാക്ഷജനത്തിനസാമാനങ്ങളെ
വെള്ളുന്നതിനൊരുരാജനമായും; | ;
വഞ്ചനനരൊട്ടുവനിതാപാംഗം
കിഞ്ചനകരവില്ലാതെത്തുടർന്നും
പാനഥന്മാരുടെധൈര്യധനത്തെ-
സ്സന്തതമേണേക്ഷണമാർകട്ടും
രാജദ്രോഹംകാമിനിമാർതൻ
ഭ്രാജത്തരമാംവദനംചെയ്യും

ത്തിവെപ്പെന്നതുവേദിയിലുംപി-
ന്നാലിമ്മാർമടപ്പിലുമായും
പാടിനപേക്ഷാലൊരിടവുമിളയിൽ
പാടിയലാതെസമൈവഭവിപ്പം
മുട്ടകരിമ്പിനിടങ്ങുകടന്നും
തട്ടനിതാന്തംപറയിനചേർന്നും
ഭേദനസേവവരാതിയതാവും
ഭൂവിനകംപുരുഷാവലിവാണും
കടിയെന്നാതിനഭവസിതഃത്ഥംതാൻ
സ്ഫുടമിപ്പൃഥിവിയിലെങ്ങുമിയന്നും
പൊട്ടചെവിക്കുള്ളിളകിത്തനതാൻ
തിട്ടമെവക്ഷതങ്ങിനെതീർന്നും
മൂകതപരഭോഷപ്രകടനമതി-
ലാകംപടിനസന്ദിങ്ങുഭവിപ്പം
അർത്ഥത്തിനുവിശേഷിപ്പർത്ഥമൊ-
ഞത്തനമിളമേൽകതതാത്ത്വായും
ലക്ഷണദൂഷ്യപ്പാതെതമഃ-
സ്സ്വർഗ്ഗനരഗ്ഗദിപിണയാതെയും
നീയകളങ്ങളിൽനിറവായ്നിന്നും
പാരംപനിഗരിമവാനിൽവളർന്നും
ക്ഷയവുംവൃദ്ധിയുമൊക്കെച്ചന്ദ്രനിൽ
നിയതംഭേന്മുറങ്ങുലസിപ്പം
ചിത്രംവിസ്മയമതിശയമത്ഭുത-
മലരണീന്ദ്രധരാവനവിഭവം!!

ഏകുന്നുമാത്രമകമേ പരിതോഷമേതു
മേകുന്നതിന്നപൃഥുവിന്നുകഴിഞ്ഞതില്ലാ
ലോകംനിനക്കിൽമറ്റുമാറിനുപാഞ്ഞുവെട്ടാൻ
പോകുന്നപോത്തിനൊടുരക്കിലതെന്തുപാറും? ൧൦
ആയംമെന്നേൽപ്പുകഴ്ഞ്ഞബലനിധിജയച-
ന്ദ്രക്ഷ്മാരക്ഷിവാനം
പായംകാൽകൊണ്ടുതേക്കും പെരിയൊരപജയ-
മപാന്തനാമംധരിപ്പാൻ
പോരുംക്രോധംവിഷാദംകസ്തുതിയമസൂ-
യാമരംലജ്ജയെന്നീ-
യാറുംപേരന്നഹൃത്താന്നിശമവശതാ-
ഗാരമായ്പാരമയ്യോ! ൧൧
മാലൊത്തുചൂണ്ടുവിരൽകച്ചുമുറക്കെക്കുറിൻ-
പാലത്തിലുന്നിയതിയായ്നടുവീഴ്പ്പവിട്ടും
മേലത്രയംനയനനീരൊഴിയാതൊഴിച്ചും
കാലത്തെയന്നൊരുവിധത്തിലവൻകഴിച്ചു. ൧൨
ഊണൊക്കമിച്ചവിട്ടുചിന്തയുടെഭാരം,
മേറുതലയേററവും
താണു,രാജ്യകഥപോട്ടെബന്ധുനികരത്തി-
ലുംകരുത്തുകളെന്നിയേ
ഇണപോലഹഹ!ചാപ്പരയാകെയകലെത്യ-
ജിച്ചനൊരായകൻ
വാണമെവതത്തഹൃത്തടേവലിയകൊമ്പു
കാട്ടുള്ളൊരുവാക്കുവേ. ൧൩

തരളതചമതീവപൂണ്ടുവാട്ടം
കരളൊത്താന്നവരൻതനിസ്സുസാമ്യം
ഗരളത്തിലെഴുംപുഴുക്കളോടൊ-
ട്ടരളിതനൊന്നുവസിച്ചിവണ്ണമോത്താൻ: ൮൪

‘പാതിവ്രത്യത്തൊടെന്നെപ്പരിചിലുപചരി-
ച്ചിത്രനാൾപാത്തനവ്യ-
ഖ്യാതിസ്ത്രീയെത്തനൂജാസഹിതമഹിതനാം
ധൂത്തെഴുംപൃഥ്വീശൻ
ഹാ!തിട്ടംകഷ്ടകഷ്ടം!ഹരഹര!വിധിയ-
ന്നത്തിരിപ്പെന്തൊരപ്പോ-
ടായിപ്പെണ്ണെന്നെവേൾപ്പാനശുഭതരമുഹൂ-
ത്തത്തിലാചാച്ചനായാൻ. ൮൫

പോയല്ലോകാന്യകല്യാണമഹിമകിഴ-
പ്പോട്ടു,മട്ടിച്ചുമിമ-
ട്ടായല്ലോ,ഭോജ്യലംകൊണ്ടിവനൊരുമദമ-
ണ്ടെന്നതുംതീൎന്നിതല്ലോ,
തീയല്ലോകത്തിന്നൂന്നുന്നതുകരളിനകം,
ദൈവമേ!ചെയ്യതെന്തെൻ-
ശ്രീയല്ലോപോയതാക്കംനരകമിതിനുമേൽ
ഹന്ത!മറെറന്തുമന്നിൽ? ൮൬

ഒരിക്കൽതോററാലുമെന്തോതകരിജയിപ്പാൻവഴിയത-
ങ്ങിരിക്കട്ടേവേണ്ടില്ലതുവെറുമുണക്കച്ചെറുത്തണം
പിറക്കുംകാലംപെറുമൊരുതനൂജൻസ്വബത!മാം
മറക്കാൻവന്നല്ലോമനമതുമലയ്ക്കാത്തതിരിതം. ൮൭

അല്ലെന്നാലെന്തിനിസ്ത്രാത്മജയിൽക്കുയിലിനി-
ശ്ശത്രുവിൽ ശാത്രവൌഘം
മെല്ലന്നണ്ടാമവൾക്കുള്ളാജനനിയെയോ
പുത്രിയെന്നോർത്തിടേണ്ടൂ?
തെല്ലിന്നെന്തിന്നുഹൃത്തിൽ ഭയ? പൃഥുപൃഥിവീ-
മന്ത്രഗോത്രം സമഞ്ഞാൻ
വില്ലൊന്നാന്നാൽ പതിക്കും കരികരധൃതമാം
താമരത്തണ്ടുപോലെ.' ൨൭

തന്നെത്താൻ വീരവാദം ചെ-
യ്യുന്നതെന്തിനമീവിധം
നിന്നിടൂനാം നൃപൻ പാരം
ഖിന്നതാപത്തൊടുപോകുന്നാൻ. ൨൮

ഗദ്യം:— അപരമാം ദിനാരംഭത്തിൽ വൃദ്ധാമികതമാന്മത്തമാംഗത്തിലൊരു ചെറുതൊപ്പിയുമതിനാമല്ലുറുമാൽകെട്ടുമിരു കവിളിലുമിതളിൻ നിറമാന്ന രോടിയെഴും താടിയും തടിച്ച ദേഹവുമടച്ച കഞ്ചുകവുമായൊരു പുരുഷൻ മഹാരാജസന്നിധിയെ പ്രാപിച്ചു.

ആഗമാഹ്ലത്തിൽ ഭയംചേർത്തമിതബലമൊടും
ഘോരതാം പൂരതികൾ
പാർത്ഥം ഷാഹജ്ജീൻതൻ പ്രഥമസചിവനാ-
യുള്ള കട്ടുൻഖതന്നെ
വീക്ഷം കൌതുഹലം പൂണ്ടവനിപതിനിരീ-
ക്ഷിച്ചുതന്നാക്കിടേണ്ടും

വാൎഷ്ഹോഷ്ണാശ്രുവെക്കൊണ്ടുമെയ്‌വനാലിഷ-
കത്തെയാദ്ര്യംനടത്തി. ൨൦
വീൎയ്യാഗാരത്തുമന്നു ക്ഷിതിപനാഗരം
ഭൂഷികളെപ്പുതലെപ്പൊ-
ലാൎദ്രാവത്താംഗ്രസിപ്പാൻതുടങ്ങവതറിയാ-
തമ്മഹീവനമഹേന്ദ്രൻ
കാൎയ്യാകാൎയ്യങ്ങളെന്നോക്കാതുടനടിദൃഢമാം
സന്ധിയമന്ത്രിയോടായ്
ഭ്രൂശ്ശാമോദേന ചെയ്താൻ, പരനൊടുപകതാ-
നാന്ധമാഹന്ത്രമന്നിൽ. ൨൧
‘പക്ഷംരണ്ടിനകംപൃഥ്വിക്ഷിതിപനെ
സ്വൎഗ്ഗത്തിലാക്കിത്തരാൻ
പക്ഷംരണ്ടിനിയില്ലമോശകിയല്പം
മതസ്പാമനിസ്സീമമായ്
അക്ഷന്തവ്യമഭൂതപൂൎവ്വമപരാ-
ധത്തിൻപ്രതീകാരവും
നൽക്ഷത്രാനപ്രയരത്നമാകിയമവാൻ
ചെയ്യാതെപോയ്യേറ്റുമോ?’ ൨൨
മറ്റുമിവണ്ണംപലതുംകഥിച്ചാ-
ന്നുമഷ്ഠമന്ത്രിപ്രവരൻതദാനീം
കരോംക്കസൗഖ്യംന്നുപനേറാമേകി.
പ്പൂരക്ഷരൂപംകൌതുകമോടുപോയാൻ ൨൩
പാലിഷ്ഠണ്ടുപുണ്യശ്രീ, പൃഥ്വിയും
താനന്ധമിത്രീശരന്താൻ-

മൌലിസ്ഥാമണങ്ങളും, കാലഗതിയോ
വല്ലാത്തതെല്ലാററിലും,
മാലേൽക്കാൻവഴിതന്റെപുത്രിയണ്ണയോ-
ല്ലെന്നൊന്നുമന്നാന്നൃപൻ
ബാലൽക്കപ്പമറിഞ്ഞതില്ലശിവനേ!
ഹാഹന്ത!മോഹാന്ധനായ്. ൫൪
കത്തിതന്നൊടുകഴുത്തുവെട്ടുവാൻ
മൈത്രികക്കിതുടങ്ങുംവിധംപാരം
ങ്ങേട്ടിനാംബത!ഇതപ്പുസമൃത-
പ്പീഢപിതൻപതികഴിച്ചുതൃപ്തനായ്. ൫൫
'കൊള്ളാമിപ്പാമ്മയത്തിൽപ്പട, ഞാനമഹീ-
പാലൎക്കൂലവഹ്നി-
ങ്ങുള്ളായ്ത്താനെമഹിപ്പോരവസരമിതിലെ-
ക്കാററുത്താരാൻവിശേഷം
എല്ലാരുംപോരിനായിട്ടടനാടിനടകൊ-
ണ്ടീടുവിൻവീടുകാക്കാ-
നുള്ളാവിങ്ങുണ്ടുകൈക്കൊള്ളുകതടിതിജയ-
ശ്രീയെയോ, ഭൌരിയെയോ. ൫൬
ഒരുവിനാഴികമാത്രമന്നതുമൽ
ഒരുവിടാൻവിധിക്കെകിലതിന്നകം
പുരുയശസ്സുവളിപ്പവനാരവൻ
പുരുഷനാൎയ്യനഗണ്യവിപശ്ചിൾ. ൫൭
മൂഢാലോകംവഹിസ്സുംതലകളറിയുവിൻ,
ഗോക്കളെക്കൊന്നതിന്നിൻ,

പേടമാന്റായതെല്ലാംദേഹന്നിലൊറിച്ചിൻ,
ക്ഷേത്രസാത്മ്യാതകപ്പിൻ,
നാട്ടാകെത്തീകൊളുത്തിൻ,നലമുടയശിലാ-
ലോഹരൂപങ്ങൾകണ്ടാ-
ലൂധാടോപംപൊടിപ്പിൻ,ത്രിപഥഗയിലുമ-
ശ്ശൃത്തെന്നിത്യംകലക്കിൻ. വച്ചു
ചാരംപൂശുന്നദേഹംതടിതികഷണമായ്
വെട്ടിയജ്ഞോപവീതം
പാരംഞെളിച്ചകൈവത്താരവലയിട്ടുവാൻ
നൽകവിൻനിവ്വിശങ്കം
സാരസ്യംചേർന്നരിഗ്രാമങ്ങളിലുമിൽമുറ-
ജ്ജപ്പൂസിപ്പുന്നതിന്നും
വേറൊറിഹിന്ദുരാജ്യംമുടിയുവതിന്നുമായ്
വേലചെയ്പോടുചെയ്യിൻ. വൻ
കയ്യിൽകറാൻകാഹർധരിച്ചിടാത്താൽ
മെയ്യിൽകൃപാണംപിടിയൊളുമാറി
തിയ്യിൽതൃണംപോലെപറഞ്ഞുനാശം
ചെയ്യിക്കനമ്മൾക്കിതുനല്ലകാലം.' നംഗ
ഇത്തരംപാതിമതങ്ങളെത്താട്ടുചെയ്തു
മുൾവിക്കൾകലങ്ങിടൻ
യുധശ്രീയെയണഞ്ഞീടുന്നൊരുമഹാ-
രാധിപതിവാഹിനി
കത്തകാററിനൊട്ടുപാനിവിത്തലമൊഴുകി-
ലോറവുമിക്കാ

മന്ദരത്തിലിളകുന്നാഴിയൊടതുല്യ-
 മാംഗതിവഹിച്ചിതേ. ൭൫

പോരിൽതന്നൊടെതിർപ്പതിന്നുപടയൊ-
 ത്തെത്തുന്നവൃത്താന്തമപ-
ന്മാരിൽസത്തമനാംപൃഥുക്ഷിതിവരൻ
 പെട്ടന്നുകേട്ടിടവെ.
കാറിൻവൻനിനാദംശ്രവിച്ചമയിലോ-
 ടൊത്തുള്ളമുത്തുള്ളതിൽ
പേറിപ്പാരുത്സുകത്തെഴുംപുളകമാർന്നൻ
 ചട്ടറ്റമട്ടിഥമാം. ൭൬

‘അപ്പാതകോദ്യസിതനോനായകാന്ത-
യോൽപ്പാതകേതുമയചന്ദ്രന്നനിസ്സാരശം
തപ്പാതെവന്നണപതിന്നുതുമസ്സുരോടൊ-
ത്തപ്പാടുടന്നിതെതാനന്ത്യന്നമൈത്രിപോലും. ൭൭

എന്നാലെത്തുമിവരെട്ടുവന്നിട്ടുപതെൻ-
 ധർമ്മംപരന്മാരെവെ-
ന്നിന്നാട്ടിന്നശുഭത്തെനൽകിടുവതാ-
 ണിശൻപ്രസാദിക്കുകിൽ.
എന്നാൽകാൽനിമിഷത്തിൽവദ്ധ്യർനിയതം
 ശത്രുക്കൾ,യുദ്ധക്ഷമ-
ല്ലിന്നാരാൽനടകൊണ്ടിടട്ടെഭടരൊ-
 യുള്ളോരിതല്പ്പോതരം.’ ൭൮

എന്നുഷസ്സിലുരച്ചുപാരിനാ-
യനടൻപൃഥുപുറപ്പെട്ടുംവിധൌ

ഇന്ദുവക്ത്രാ നിജകാന്തയന്തികേ
ചെന്നുനിന്നു ചെറുതിത്ഥമോതിനാൾ: ൩൫
'എന്തിന്നീയ്യചിലപ്പതിത്ഥമറിവി-
 ല്ലാതെന്നയാതൊന്നുമേ
ചിന്തിപ്പാൻ കണവൻ തുടങ്ങിയതടൽ
 ക്കിന്നൊളുമെന്നാളിലും
വെൺതിങ്കൾക്കെതിർകീർത്തിനേടുമവിടെ-
 ക്കുന്താപമിസ്സാഹസം
പാർത്തിട്ടപ്പൊഴുതെപ്പിടുംപൊസനാതാൻ
 വൈകാതെന്നാൽക്കീർത്തുലോം. ൩൬
അന്തരമുള്ളൊരതൊന്നെ-
ന്നിത്തരമിന്നോതിടുന്നതെന്നാകിൽ
ഉത്തരമുരചെയ്തിടുവൻ
സത്യമെൻ നാഥ! കേട്ടുകൊണ്ടാലും. ൩൭
എന്നിൽകനിഞ്ഞിവിടലിന്നലെയുമപാർത്ത
ചൊന്നില്ലയോ, ദയിതനായതിനപ്പൊഞ്ഞാൻ
വന്നിത്രതാൻ നടുവിൽ വെച്ചു നിസ്സംഗയായ്
മിന്നിടുമാറൊരുകടുത്തകിനാവുകണ്ടേൻ. ൩൮

ഗദ്യം:— ആ സ്വപ്നത്തിനു മൂന്നു പിരിവുകളുണ്ടെന്നു പറയണമെന്നതായൊരു ഭൂതമെൻപുരോഭാഗത്തിൽ വന്നു സുജാതേ! നോക്കുക നിന്റെ ഭർത്താവിന്റെ ജീവൻ മുസൽമാന്റെ ഖഡ്ഗത്തിന്മേൽ തൂങ്ങുന്നതു കാണുകയെന്നു പറകയും കുറെ കഴിഞ്ഞു ഞാൻ നാഥ! ഭവാൻ രിപുപാശങ്ങളിനാൽ മലീമസമായ കഞ്ചുകത്തോടുകൂടി വരുന്നതു കാൺകയും ചെ

ച്ചിരിപ്പൂ രണ്ടാമതുമാ സ്വരൂപമാവിർഭവിച്ചതാ രാജ്ഞി! നിൻ്റെ യിതൻ വിജയിയായ് വരുന്നതു കാണ്മതില്ലേ? വേഗമാലിംഗനം ചെയ്താലുമെന്നരുളുകയും വീണ്ടും കുറെക്കഴിഞ്ഞു നോക്കുമളവിലഹോ! മഹാകഷ്ടം! പരമസങ്കടമതെങ്ങിനെ ഞാൻ കഥിപ്പതെൻ പ്രാണനായക! ഭവാൻ ശത്രുരാജധാനിയിലൊരു മഹാന്ധകാരപരിപൂർണ്ണമാം കാരാഗൃഹത്തിലസംഖ്യക്ഷതങ്ങളിൽനിന്നനർഗ്ഗളമായ് പ്രവഹിക്കുന്ന ശോണിതനദികൾക്കകം നിശ്ചേഷ്ടനായ് ശ്ശയിക്കുന്നതെൻ മഹാപാപം ചെയ്തോരീ മിഴിയിണയ്ക്കു ലക്ഷീഭവിക്കുകയുമുടൻ മൂന്നാമതുമാ മൂർത്തി മുന്നിലെത്തി നോക്കിയാലും നിൻ്റെ വല്ലഭനവസാനം സമാസന്നമെന്നു നിഷ്ഠുരണമായ് വചിച്ചന്തർദ്ധാനം ചെയ്കയും ചെയ്തു.

ഇതിന്നുമേലെങ്ങിനെവല്ലഭൻപോ-
വതിന്നു ഞാൻസമ്മതമേകിടുന്നു?
ചതിച്ചുവല്ലോ! രിപുപിന്നെയെന്തി-
ന്നുതിക്കുമാരാലംബമില്ലാതലത്തിൽ? ൩൯
എന്നോതിക്കണ്ണുനീർവാർത്തരികിലവശയായ്
നില്പോരസ്സുഭ്രുവപ്പോ-
ത്തെന്നോമൽപ്രാണനാഥേ! മതിമതി ഭവതി-
ക്കെന്തു സംഭ്രാന്തിയേവം?
ഇന്നോർത്താൽ വീര്യവാനാക്ഷോണിമണിപൃഥ്വീ-
ജാനിപ്പോരിന്നുപോകെ-
ണ്ടെന്നോ നിർമ്മുഖമാം വാക്കബലകൾ ബലമെ-
ന്നുള്ളതില്ലാത്തപേർതാൻ. ൪൦
കാരോതരം ഭയമിതെന്തിന്നു? ശത്രുവംശം
വേരോടുവെട്ടിയെരിതീക്കിരയാക്കിലാക്കിൽ

നേരോടുനിന്നരികിൽഞാൻനിയതംവരുന്നോൻ
താരോടിടഞ്ഞമിഴി! താമസിയാതെ തന്നെ.' ൪൧
എന്നിത്തരംമൊഴിയുരച്ചുവളർന്നബാഷ്പം
തന്നുത്തരീയമതുകൊണ്ടുതുടച്ചുനീക്കി
അന്നത്തിനൊത്തനടയാമവളെക്ഷമേശ-
നന്നേത്രയുംപ്രണയമാർന്നുപുണർന്നുകൊണ്ടാൻ ൪൨
നീലത്തഴക്കുഴലിയാളെ വെടിഞ്ഞുരാട്ടു-
കാലത്തുപോരിനുതുടർന്നുളവപ്പുരത്തിൽ
ചേലൊത്തസൈനികരസംഖ്യർനിരന്നുനിന്നാർ
താലദ്രുപങ്ക്തികൾകടൽക്കരയിൽക്കണക്കെ. ൪൩
പീനതമാന്തനവെൾത്തകടത്തിൽനിന്നു
ദാനംപൊഴിപ്പൊരുമദോൽക്കടവാരണങ്ങൾ
നൂനംസശസ്ത്രവചാരുജയവാരണങ്ങൾ
വാനത്തിൽമേഘനിരപോലെനിരന്നുനിന്നു. ൪൪
ഉഴിസ്സുധീശനതുലാലനിലന്റെവേഗം
പാഴിൽപ്പെടുത്തിജവംപെടുമശ്വവൃന്ദം
കേഴിപ്പുവാൻപരരെവന്നുനിറഞ്ഞുനിന്നു-
മാഴിപ്പുകത്തിളകിടുംതിരമാലപോലെ. ൪൫
പാരാതെസാരഥികളുത്തമമാംശതാംഗം
ധാരാളമപ്പൊഴവിടെസ്സുസമാനയിച്ചു
ഓരോന്നുമേപടനിലത്തയുതാംഗമംഗം
നേരോട്ടുചെല്ലുതിനുശക്തിയെഴുന്നതല്ലോ. ൪൬
മൈത്രാരസത്തിനൊടുസൈന്ധവയോഗമാർന്നാ-
മൈത്ര്യംഗവാഹിനികൾതാമസിയാതെതന്നെ

പോറ്റുംകല്യക്കഴിയലാത്തവിപക്ഷവൃന്ദ-
ത്തെറ്റുന്നതാംവഴിമുറയ്ക്കുഗമിയ്ക്കുമാറായ്. ൭൭
നാകത്തിൽനിന്നുമതുപോലിളയിങ്കൽനിന്നും
വേഗത്തിലാശകൾനിറഞ്ഞുനഭസ്ഥലത്തിൽ
ഏകത്രധൂളികൾനിരന്തരമൊത്തുകൂടി
ലോകത്തിനത്ഭുതമണച്ചുനിതാന്തമപ്പോൾ. ൭൮
അന്യത്രയുദ്ധമാഹിതമതിനാകുലമായി-
ട്ടന്യത്രകർണ്ണകഠിനംപൃഥുസിംഹനാദം
അന്യത്രഘോരതരയേഴുംഹയപങ്ക്തിഹേഷ-
മന്യത്രവൃത്തരഥസംഘണഘോഷപൂരം. ൭൯
കണ്ണുംമനസ്സുമൊരുപോൽസമലീകരിച്ചു
മെയ്യുംമനസ്സുമൊരുമിച്ചുമതിന്നുനൽകി
ശ്രീയുദ്ധയോധർകണിശത്തിലരിവ്രജത്തെ-
ക്കൊല്ലുന്നതിന്നസിയെടുത്തുനടന്നതുന്നം. ൮൦
വേണുന്നപോൽശരമൊന്നാലിവരാറുലക്ഷ-
പ്രാണങ്ങൾപോക്കവതിനാറുപടുത്വമോടെ
കാണുന്നവർക്കരളിൽതെളുതാമേകി-
ത്തൂണങ്ങളിൽപരമവിമശപങ്ക്തിവാണു. ൮൧
ഇത്ഥംക്ഷണേനസമിതിയ്ക്കുമഹാമഹേന്ദ്ര-
പ്രസ്ഥത്തിലുള്ളരിയധീരരണാന്തരേണ
മൃത്താൻമനാരമുനീന്ദ്രനവർക്കുവാസ്സും
ശാസ്ത്രത്തിലെപ്പടുതകാണുതിനോടിയെത്തി. ൮൨
പാരംപ്രധാനനായകൌരവർവാസരംപ-
ത്തിനൊൻപതൊറുപടവെട്ടിയപുണ്യഭൂമി

ഘോരാമരപ്രമേടൽക്കളമാക്കിവാണു
വീരൻപൃഥുക്ഷിതിപനപ്പൊഴുതൊന്നുകൂടി. ൪൩
പാരാവാരോരുഘോഷം, പ്രളയഘനരവം,
പാർവ്വതീശാട്ടഹാസം,
ഘോരാകാരന്റെ സിംഹാരവ,മജിതനെഴും
ചണ്ഡകോദണ്ഡനാദം,
കാരാഗാരസ്ഥചക്രാപതിതഢിതമിവ-
യ്യൊത്തിടുംശബ്ദമോടും
ധീരാരാതിക്ഷമാനായകബലവുമട-
ത്തെത്തിയുദ്ധത്തിനപ്പോൾ. ൪൪
അർദ്ധചന്ദ്രാങ്കിതശിരസ്സൊത്തവൈജയന്തികൾ
യുദ്ധക്കളത്തിൽശോഭിച്ചൂതദ്രുപ്പോലെനിശ്ശം. ൪൫
ശോക്കളെബ്ഭക്ഷണംചെയ്യോർചകോരങ്ങൾക്കുതുല്യരായ്
ബ്രഹ്മചാരികളെപ്പോലെസമിത്തിൽകൊതിയുള്ളവർ ൪൬
ഗ്രാവംപോൽപോർക്കളത്തിങ്കൽദ്ധ്രുവംതെല്ലറിയാത്തവർ
മാറിനെന്നതുപോൽവീതിഭേദാനംവേണ്ടതുള്ളവർ ൪൭
ദൈത്യാരിഭഗവാനെപ്പോൽനിത്യംസംക്രന്ദനപ്രിയർ
ശിതികണ്ഠസ്വാമിയെപ്പോൽക്രുദ്ധപാംസനടത്തുവോർ ൪൮
ഇപ്പൃഥ്വീപാലൻതൻകരുത്തുള്ളൊരുസൈനികർ
ഉരക്കാൽതീർത്തതെയ്യുള്ളോരെത്രതന്നോക്കിൽവന്നുവോ? ൪൯
കാലാൾസംസ്കൃതപദമൊട്ട
മലയാളംചേർന്നൊരൊററവാക്കവരിൽ
പാരംസാരികൾനിജ്ജര-
വാരപ്രമദാമനഃപ്രസാദികൾപോൽ. ൫൦

ഗദ്യം:— അമാന്യവുമസാമാന്യവുമാം സൈന്യമോട് ദൈന്യഹീനനും ശൂന്യബുദ്ധിയുമാം ജയചന്ദ്രനും തന്റെ സാന്ദ്രമാം ബലത്തെ സത്വരം യോജിപ്പിച്ചു.

ദ്യുതിനിതരാംചേർന്നവനാവധി
കതിരകളോടൊത്തുണ്ടുസേനകളെ
എതിരിൽക്കണ്ടുജവത്തൊടും
മതിയിൽപ്പൂണ്ടുസ്മരിച്ചു സപ്ലാശചർ. ൩൫

അധ്വാന്തമെത്തുകിലിനന്നുവിയത്തിലപ്പോ-
ളധ്വാന്തമെത്തുരതിന്നൊത്തടരേണ്ടതിന്നായ്
ശുദ്ധാന്തരംഗമെഴുമിന്ദുതതീയശോഭ-
ശുദ്ധാന്തമൊത്തവിടെയെത്തിലസിച്ചുപാരം. ൩൬

ഉരാരാതിശിരസ്സു, വൈഷ്ണവപദം
താരങ്ങളൊഴുംചിത്രമാവും
പാരാതേററമലങ്കരിപ്പതുകലാ-
നാഥൻപ്രകാശിക്കവേ
ആരാൽപ്പോയിടണമെന്നോർത്തതുമുറ-
ങ്ങുന്നാൽമറിച്ചുന്നഹോ
ധാരാളത്തിലതെത്തിനുന്നിലധികം
ലോകത്തിനാകെട്ടുഘം. ൩൭

പോരിന്നൊരുങ്ങുമരികപ്പടകെഴുമുള്ളിട്ട
വേറിട്ടുവാണ്ണൂതമസ്സുഖിലാനിശേശൻ
ഹരിതാഭമേറാമിയലുന്നൊരുതൻകരത്താൽ
പാരിങ്കൽനിന്നുപരിചോട്ടുപറിച്ചെടുത്തു. ൩൮

ആയാമിനിസ്സുപികളെല്ലാലിനോദയത്തി-
ലായാമമുള്ളരസ്വപ്നയോക്കകാങ്ങാ

ശ്രീയാളുമാണ്ടരശേഷമുറങ്ങിയില്ലി?
മേയാൻവിടുംപശുവിനെന്തിനുപുല്ലുകൊമ്പിൽ? ൩൨
എന്നോമനാക്കലെമലംകൃതമാക്കിടുന്ന
മന്നോരമുണ്ടിതിലവർക്കവസാനകാലം
വന്നോരുനാളെതിരിലെന്തിനുതോന്നിരിപ്പു-
തെന്നോനിനച്ചുശരിയന്നുമനസ്സുവിട്ടു? ൩൩
വെക്കംകിഴക്കടലവെള്ളത്തുദയാദ്രിതന്മേ-
ലക്കർമ്മസാക്ഷിഭഗവാനെഴുന്നള്ളിയപ്പോൾ
ഉൾക്കുട്ടിക്കൂടുമരിസംഹതിപോരിനായി-
ത്തക്കത്തിലേറ്റുപൃഥുഭൂപനൊടാത്തരോഷം. ൩൪
ആർത്ത്രാണപാരായണനത്തമനിശം
കൈക്കൊണ്ടൊരുചാൽക്കൊണ്ടൊര-
പ്പാർത്ഥൻതന്നുടെതേർതെളിച്ചഭഗവാൻ
തൻപത്തുവൻപെറ്റുവാൻ
ഓർത്തല്പംഭയമെന്നിയേപൃഥുനൃപാ-
ലോത്തംസമുത്തുംഗസുഹൃൽ-
സാർത്ഥത്തോടുസമംപടക്കൊരുങ്ങിതിരിടും
സൈന്യത്തോടായ്നേർത്തതേ. ൩൫
ആനക്കാനാ,രഥംരഥത്തിനു,പരം
കാലാൾക്കാലാൾ,ധനു-
ർബ്ബാണത്തിനുശരം,ഹയത്തിനുഹയം,
സാദിക്കുസാദിയും,
ശൂലംവേലിനുവേൽ,മറക്കുതകണ-
ക്കസ്ത്രത്തിനസ്ത്രം,മഹാ-

മാനംപൂണ്ടെതിരാളിമാരുയിർമറ-
ന്നിമ്മട്ടുപോരാടിനാർ. ൩൯
കല്ലോലംകരളുംവൃഷത്തൊടെതിരാം
തോളുംമെയ്യുംകണ്ടിടാ-
ത്തുള്ളോത്തുള്ളമിയമ്പുലകത്തൊഴ്വൊരു
ത്തുണ്ഡമോർത്തുണ്ഡവും
ചൊല്ലോക്കന്നേകരിമ്പനസ്സുസമമാം
മെയ്യുംവെറുംതുച്ഛമാം
പുല്ലൊത്തുള്ളശരീരബന്ധവുമിയ-
ന്നിട്ടന്നൊരീടാന്നവർ ൪൦
തങ്കയ്യുംതിരുവിന്റെവായുധമൊരുപോൽ
മറ്റേന്തിയെന്ന്യേദ്ധം
മുൻകാൽവെച്ചുതെടുത്തിട്ടാതടലിൽനി-
ന്നുൾപ്പൻവലിച്ചുംവരെ
തിങ്കൾപ്പൂമുഖികീർത്തിയോഷയുടെയോ
വിൺതസ്ഥലാംതന്റെയോ
കൊങ്കക്കുന്നിണരണ്ടിലൊന്നിൽവിഹരി-
ച്ചുല്ലാതെനില്ലാതവർ ൪൧
ശൂലംവാൾഗദകുന്തമിട്ടിമുസലം
ചാപംതുടങ്ങിട്ടിഷ്ടം-
ജാലത്തെക്കലചെസ്ഥിതിന്നതകിട്ടം
ശസ്ത്രങ്ങളൊത്തങ്ങിനെ
സാലംതോററകരത്തിലാഞ്ഞിധരമേ-
ലഗ്രത്തിൽമേഘംമഴ-

കാലത്തെന്നാകണക്കവണ്ണകയറു•
കെല്പിനിരിപ്പൊന്നവർ ൧൨.
തന്നാട്ടിനുമത ൻമതത്തിനുമതിൻ
രാജാവിനുംമേൽക്കുമേൽ
നന്നായ്വന്നിടുവാൻമരിപ്പതിൽനരർതൻ
ജന്മംപരംമാന്യമാം
എന്നാരാൽനിരൂപിച്ചതിന്നുതരമൊ-
ന്നേകന്നതിന്നീശനൊ-
ടന്നാളുംമന്നതാരിൽവാഞ്ഛയൊടുപേ-
ക്ഷിപ്പൊരുസൽപ്പുരുഷർ ൧൩.
യുദ്ധക്ഷോണികളിൽകബന്ധനിരതൻ-
താളത്തിനൊത്തുള്ളതാം
നൃത്തംവെച്ചുരസിപ്പുപോർതലമുതൽ
കാലൊപ്പുമെല്ലാടവും
പ്രത്യംഗംരിപുമേകിടുംവ്രണകിണം
പൂണ്ടോരുകണ്ണിരവ-
പ്രാത്ഥ്യസൈന്യമസ്ഥനികരതർചെയ്യുന്നിതാ-
മായോധരായോധനം. ൧൪
ചാകുന്നുയോധരോരോന്നൊടിയിലുമൊരുപാ-
ടായതോത്ഥായതാത്ഥ്യാ
വേകുന്നുസൈന്യനാഥർകതളിരുതുക-
ളൊത്തുതപ്പുത്രവൃന്ദം
ഉകുന്നുഹർഷബാഷ്പംകരണലമെഴവോ-
രാജ്ഞിരൂദവരതുല്യാ-

ഘേകന്നുതൃപ്തിയാംമട്ടുവിലവിഭവമോ-
ടൊത്തതാംസത്കൃതന്നം. ൧൭
എയ്യുന്നുലക്ഷ്യമൊപ്പിച്ചരിഭടർവിശിഖം,
ചെന്നതൊന്നിച്ചുകരി-
കൊയ്യുന്നുസംഖ്യവിട്ടായയിയപയറുപോൽ
കർഷകൻ,ഹർഷപൂർവ്വം
പെയ്യുന്നുപുഷ്പവർഷംഗഗനചരർ,മതി-
ച്ചാർത്തുവാനത്തുനൃത്തം
ചെയ്യുന്നുവീണയേന്തുംമുനി,യൊരുവനെഴു-
ദ്ദുഃഖമന്യന്നുസൌഖ്യം. ൧൮
കൂടുന്നുവാശിയോധർക്കതിലു,തിനാൽ
കൂക്കുമൂക്കൊട്ടുമേറും
മൂടുന്നുസായകത്താൽഗഗനവുമിളയും,
ഭൂതവേതാളസാർത്ഥം
ആടുന്നുതൃപ്തികൈക്കൊണ്ടമർനിലമതിൽനി-
ന്ന,ന്തമില്ലാത്തൊരാറാ-
യോടുന്നുഹസ്തികംഭോളികപുളിനഗണ-
ത്തൊടുമീടാർന്നനന്തം. ൧൯
ചേരുന്നുനാകലോകംതരുണർ,ഗണികമാർ
തമ്മിൽനന്നണ്ടുതല്ലി-
കീറുന്നുമൻപുമൻപെന്നവരൊടണവതി-
ന്നു,ർവ്വരസ്സുള്ളമാരം
തീരുന്നു, ചിത്രപ്പൂർമുറിയിലൊരുവിധം
മിക്കാറിക്കാർട്ടമെത്തി-

ക്കേറുന്നകാററു, പിൻപുംപാടയുടെകെട്ടതി-
ല്ലേതുമേരമില്ലാ. ൬൭
പിഴയ്ക്കുന്നതാളുംപരവശതയാൽകിന്നരതതി-
യ്ക്കോഴിയ്ക്കുന്നചെല്ലുംമൃതരമടവാർനിസ്സുഖകളായ്
പഴിയ്ക്കുന്നതന്നെസ്സുരരഹിതമാംനന്ദനവനം
കഴയ്ക്കുന്നകൈത്താരമരപുരശില്പിയ്ക്കുമധികം. ൬൮
വെള്ളിക്കുന്നൊന്നുപൊൻകുന്നപരമിവയൊഴി-
ഞ്ഞതിങ്ങുരത്നങ്ങളെക്കൊ-
ണ്ടില്ലിന്നോളംചമച്ചുള്ളൊരുഗിരിയധുനാ
പത്മരാഗാദിയേകം
കില്ലില്ലെത്തുന്നപക്ഷേപുരരിനിയുമിരി-
പ്പാലയംതീർപ്പതാവാം-
മല്ലിത്താർബാണവൈരിക്കുടർനിലമൊരുസ-
ന്ദേഹമന്നേവമേകീ. ൬൯
സുതനകമലതൻചോടിക്കുചേതം
ദ്രുതിപടതംവിധമാപ്പയപ്പയോധി
ഞാളുപൊഴുതുവിടന്നചെമ്പരത്തി-
പ്പൂത്തുമലർതന്നുടെകാന്തിയെന്തിന്നു. ൭൦
കാമൽപ്പാമരമായിടുംചികരവും
വില്ലാകമാപ്പില്ലിയും
വാർമെത്തുംകരികുംഭമായകുചവും
തദ്ധന്യമാല്യമവും
ശ്രീമത്താമൊരുശംഖമായഗളവും
കൈക്കൊണ്ടുരകതാംബരം

കാമംപൂണ്ടരണാവനിസ്സ്വവശരായ്
    പൊരാന്നപോരാളിമാർ. വൃ

ഏത്തുന്നവൈരികളെവാഴകണക്കവെട്ടി.
വീഴുന്നൊരസ്സമരസിംഹനെനേർക്കുനോക്കി
പൊള്ളുംനൃപാലനിവനാഴിയിലിട്ടനാമ-
മൊരെത്തനകാണികൾപെരുത്തുപുകഴ്ന്നിന്നാർ. വൃ
പട്ടപൃഥുവുമനേകഭൂഷികങ്ങൾ.
കിട്ടയിലണഞ്ഞൊരുവൃച്ഛയെന്നപോലെ;
ഇടിപൊടിതവിടാക്കിവൈരിവൃന്ദം
സ്ഫുടതരമേറെമുഴക്കിശംഖനാദം. വൃ
അധന്യശംഖരവമൻപൊട്ടകേട്ടശക്ര-
പ്രസ്ഥത്തിലെപ്പടതെളിഞ്ഞുവിളങ്ങിപാരം
പ്രത്യർത്ഥിയോധരടെദൈവമായഭീൻഭീൻ-
ശബ്ദത്തിനംകറവുതാമസിയാതെവന്നു. വൃ
കണ്ണിൽകണ്ടരിപുക്കൾതൻഗളതലം
    ചീളെന്നവാളൊന്നിനാൽ
മുൻനിൽക്കംപൃഥു,വെള്ളരിസ്സപതിനാ-
    റന്മാർനറുക്കംവിധം
ഏണ്ണിക്കൊണ്ടരിയുമ്പൊഴേകനരിനീ
    പോക്കിന്നനേക്കന്നൊടെ.
നന്ദിഗ്രപ്രതിഘത്തൊടോതിയരികിൽ
    ചെന്നെത്തിസന്നദ്ധനായ്. വൃ
അൻപൃവിട്ടരിതൻനേക്കാമ്പുവിട്ടമ്മവിൽപൃഥു

ജാനമുള്ള തശേഷംപോയ്മാനമെത്തിയവനമായോ! ൯൭
സാരഥിതേർത്തട്ടിലയൊട്ടു
ചായതചതണമകടവുംവേറായ്
പാതിലമിവീണിടവ
ഘോരതരംവാളെടുത്തുപൃഥുവെട്ടാൻ. ൯൮

കണ്ടാൻകൺകൊണ്ടുമുന്നിൽപൃഥുവല്ലപൊഴുതാ-
കന്ന്യകല്ലോളിധഭ്യാ-
കണ്ണാലകാമമായുംരെതധരണിതൻ
കണ്ണാകോടാലിയായും
തണ്ടാരമ്പനെൻറതകൊടിനിജവധുവിൻ
താതനായുംവിളങ്ങും
കണ്ടാലാത്മവിറച്ചുംബലനിധിജയച-
ന്ദ്രോച്ഛ്വാജാനിതന്നെ ൯൯

വെരികെകൾമൊഴിഞ്ഞുമിന്നൽതട്ടി-
ച്ചിറകകൊഴിഞ്ഞപതത്രിപോലമായി
അരികിലവശനായ്ക്കിടപ്പതീക്ഷി-
ച്ചതകൃപയാപൃഥുവാക്യമേവമോതി: ൱൦

‘നമിച്ചേർതപശ്രേഷ്ഠസമ്പ്രാപരാധം
ക്ഷമിച്ചെന്നിലാശിസ്സുചേർക്കണമേമേൽ
രമിച്ചെന്നിയെനമ്മൾവാഴാല്ലവൈരം
ശമിച്ചെങ്കിൽചൊന്നെങ്കിൽഞാൻധന്യനായി.’ ൱൧

രക്ഷരംമറുപടിയോതിടാതതി-
ന്നക്ഷണംകനൽചിതറുന്നകണ്ണിനാൽ
തക്ഷകൻപോൽപൃഥുവിനെനോക്കിവേഗമ-
പ്പക്ഷമാപതിമണ്ണിമിവിട്ടതേ. ൱

ഗദ്യം:— അതിനന്തരമസമസമരസമുത്സുകമസാമസമിതിനാലാലസ ഹൃദയമധുകരരാമനൊടുമൊരുമിച്ചു പൊടിപെട്ടു മുൽപ്പളകാഠഫമാമി കയാ കടന്നു തരപ്പാണ്ഡ്യ[illegible] മനസ്സോടും താമസശൂന്നം രോഷക്ഷം ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥപതി താമസം വിട്ടു സൈന്യങ്ങളിൽ ചേർന്നിട്ടു പലായനം പരായണനായ് ഭവിച്ചു.

ആക്കാദിശീകപുഷ്ടുവിന്നരധാവനത്തി-
ലുൾക്കാമ്പിലാ[illegible]ലമാർന്ന പൃഥുക്ഷമേശൻ
പ്രഖ്യാതിതേടുമൊരു[illegible]നടപ്പുരിയിലെത്തി-
ത്തൽകാമിനീമണിയൊടൊത്തു സുഖിച്ചിരുന്നാൻ. ൨൫

രാജ്യരക്ഷാവ്യഗ്രതയശേഷം വാച്ചബലത്തോടും
ഷാഹബ്ദീൻഗോറിലെത്തിഹതാശങ്കശൂന്യനായ്. ൨൬

ചാട്ടംപിഴച്ചോരുകരടികളെന്നപോലെ
കൂട്ടംപിരിഞ്ഞുഗതികെട്ടുമുഖപ്രസാദം
വാട്ടത്തിലായ്യവനരൊളൊടുന്നിട്ടുംതൻ-
ശിഷ്ടംജനത്തോടുസുൽത്താനിവണ്ണമോതി: ൨൭

'രാജിപ്പുംപടകളെഴുമന്ത്യശ്രമിപന്മാർ
പൂജിപ്പുംപുകഴിവന്നറിഞ്ഞമൂലം
ഭുജിഷ്ഠളുളവശരവണമാനമെല്ലാം
ഹാജിപ്പായ്തിരിയെവരാതെപോയിതല്ലോ. ൨൮

മാനംകൈവിട്ടുമണ്ണുംമരവൃത്തികിടും
ലോഹവുംകല്പതീശ-
സ്ഥാനത്തിൽചെന്നപോരിൽമയമധികമെഴും
ദുഷ്ടഹിന്ദുക്കൾപോലും

ഈനമ്മെപ്പോർനിലത്തിൽത്രപായുടെകണികാ-
ണാത്തൊരിനിങ്ങൾമൂലം
ഊന്നാംകാററിൽപറക്കുംകരിയിലകൾചിതറി-
ശ്ശൂണങ്ങൾവട്ടത്തിലാക്കി. ൯൭
ഇദ്ദുഃറിനംനിബിഡതന്തിനമെന്റെകൈകളും
മേൽക്കേറിട്ടുന്നപായശസ്സൂഴിയാതിരിപ്പാൻ
തൽക്കാരകർമ്മമിതുമട്ടമനസ്സിൽമുററും
ധിക്കാരമാണ്ടബതിനിങ്ങൾകഴിച്ചവല്ലോ. ൯൮
എന്തിനനാട്ടധനമെന്തിനസൈന്യമെന്തി-
ന്നെന്തിനവീട്ടമ്പലമെന്തിനജീവനാലും
എന്തിന്നിമേൽഫലമടൽക്കപിഴച്ചിലെല്ലാ-
മന്ധനകിട്ടിയൊരുതൽപ്പണമാണതുനാം. ൯൯
കഴുതകളിൽകേറിട്ടി-
പ്പൊഴുതിവർതൻപൃഷ്ഠത്തെത്തുപ്പികളായ്
തെരുവുകൾമുഴുവൻചുററി-
പ്പുരവനിതാഹാസയോഗ്യരാകട്ടെ. ൧൦൦
ഇവണ്ണമുള്ളപജയഘോഷയാത്രയാ-
ലവന്ത്യമാംത്രപന്ത്രപയോധമുള്ളതിൽ
ധ്രുവംധരിച്ചഥമരണം,ജയം,ജവാ-
ലിവററിലൊന്നണവതിനാശതേടിനാർ. ൧൦൧
അവരെവിരവിൽനന്നായ്പോക്കുത്തിൽകളിപ്പാൻ
നൃവരനതിവിരൻകച്ചകെട്ടിച്ചവീണ്ടും
അവരുമതിജവത്തിൽചാണയിൽതേച്ചകല്ലിൻ
നവസുഷമവഹിച്ചാതാഹവോത്സാഹവാന്മാർ. ൧൦൨

ആരെഞാൻപടയിൽവധിപ്പുവാൻകൊതിച്ചോ
നോരെത്താതൊരുകൃപയപ്പൃഥുക്ഷമേശൻ
പെറിഞാൻമരണമണച്ചതില്ലതോരെത്ത-
ന്നോക്കുംഹൃദിജയചന്ദ്രനാത്തിപൊങ്ങീ. ൧൦൨

'ഏതിജ്ജീവൻ?പരൻതന്നാജ്ഞ,മൃതിയിതിലും
നല്ലതല്ലേ?തരിമ്പും
വാഴിപ്പാനില്ല,പിന്നെജ്ജല,മസി,വിഷമീ-
മ്മൂന്നിലൊന്നില്ലയോമേ?
ചോദിച്ചുണ്ടൊക്കെയുണ്ടിന്നരികിലവയിലൊ
ന്നാട്ടെനീട്ടേണ്ടകാര്യം
പ്രാതിച്ചാമൊന്നിനച്ചാൽസമരണീ?മിനിയും
പ്രാതിയേതി,ല്ലതെല്ലം. ൧൦൩

ആനാസംഭ്രേശസ്സാംകടലിനടെനട-
ക്കാണ്ടഞാൻഹന്ത!രാജ-
സ്ഥാനാഷ്ഠൻതീരെയല്ലെൻകൃതിമലിനാ-
ങ്കാങ്കരംവേരറ്റുകം
മാനാപേതംമനസ്സ്!മഹിയിൽമരുവിടാ-
നിച്ചുവെച്ചാലനർഥം
താനാണെന്നോർത്തുനൽകീടണമനുമതിയി-
ബ്ബന്ധമെന്തിനുമേലിൽ? ൧൦൪

ദൈവത്താൽഹതനായഞാൻധരണിയിൽ
ജീവച്ഛവംപോലെമേൽ
ഹാ!വത്തിപ്പതുകാണികൾക്കുതളിട്ടം
കന്നിച്ചമന്ദസ്മിതം

ഈവ്യധനന്നതിനില്ലമോഹമതിനാൽ
    നിശ്ശേൻറകശ്ശ്!കട-
ന്നാവിഷ്ഠ്രത്തൊടുതുല്യമാമസിയെടു-
    ത്തല്ലംത്തുണശ്ശേണമേ!! ൧൦൩

ഒന്നല്ലാപ്പൃഥ്വിയോടുങ്ങുന്നതകട-
    ന്നുകൊത്തുപോരിട്ടതൊ-
നൊന്നല്ലന്യമതസ്ഥസാഹ്യമതിനായ്
    കശ്ശേണ്ടുവെന്നാകിലും
ഏന്നല്ലൽകൊങ്കശാന്തിയില്ലചൊവ്വും
    പോരെങ്കിലശ്ശോ!ധുറി-
ഞ്ഞതർനല്ലങ്ങുനകിത്തിശാമിഹതമായ്
    ഭൂത്രിപ്പുവിപ്പത്തിനാൽ. ൧൦൪

ഞാല്ലേഖദ്യ!ഭോനെന്നിശ്ശുപിരിവി-
    ല്ലാത്തള്ളമുട്ടാളിയാ-
യല്ലേവാണതിതേവരെശ്ശുകരതാ-
    രിങ്കൽപരംകെല്ലോടും
ഇല്ലേതെല്ലലിവന്ത്യകാലമതിലെ-
    ന്ത്യസ്ഥകാംബന്ധുക്കളെ-
ന്നില്ലേപോന്തമൊരാപ്പു വാക്കീരികിൽവ-
    ന്നിപ്പോഠംസഹായിശ്ശേടോ!' ൧൦൫

ഉതകന്നാഹ്ലത്തൊടിത്തുപോൽപലതും
നിരുപിച്ചുട്ടുപനമതന്നാളുവിൽ
ഉരുത്തുതടിനത്തശ്ശുനായ-
ച്ചോതകതവനകലെല്ല്യമതായ്. ൧൦൬

ഉടൻപടയ്ക്കൂത്തണമെന്നു ചൊല്ലോ-
ഴടമ്പടിച്ചൊൽപ്പടിയന്യനോടായ്
കടംപെടാൻവയ്യിവനെന്നവാക്യം
സ്ഫുടംപെടക്കല്പാപനതിൽകുറിച്ചു. ൧൧൦
ഞാതാത്മഹത്യസ്സുതുടങ്ങുമാണ്ടു-
ശതാധ്വരൻകേട്ടൊരുപോതുകൂടി
ശ്രുതാദരംചെയ്യണമെന്നു ചിന്തി-
ച്ചിതാക്ഷമാശക്തമവില്ലയല്ലോ ൧൧൧
അന്നാട്ടിലെമ്പടരെയൊക്കെവിളിച്ചുകൂട്ടി-
യന്നാട്ടിലെസ്സിടയമെന്നകണക്കവൻ
മന്നാട്ടെപോരിനിയുമെന്നുമുതിർന്നുപോൽ
താൻനാട്ടിടാൻതറയിൽവീണജയധ്വജത്തെ. ൧൧൨
ധാശിസ്സുകംകളിയാക്കി,യിടംകൃപസ്സു
ശുശിസ്സുപോലുമതല്ലാതവർവീരവാദം
പേശിക്കതിച്ചനിജനിസ്തുതയാകെയംഭോ-
രാശിസ്സുപോംപൊടിയുയർത്തിനടന്നുതുന്നും. ൧൧൩
വങ്കടലൊടുകല്പാന്ത-
ത്തിങ്കലെഴുംവാരിദഞ്ജാഠംചങ്കംപോൽ
ഹുങ്കകമാന്നിടുമവർഗത-
ശങ്കമണഞ്ഞാർത്തുമപ്പുസേനയൊടായ്. ൧൧൪
പിഴയവനിയിലല്ലയോധനിൽതാൻ
നിഴൽപടിചേരവതെന്നുകാട്ടുവാനായ്
പഴയപടനിലത്തിലെത്തിയാത്താർ
മഴയുടെമുന്നിടിപോലെസൈനികന്മാർ. ൧൧൫

ന്നതൊന്നുമറിയാതെകാന്തയാം
സന്നതാംഗിയൊടുമൊത്തുസൌഖ്യമായ്
മന്നവൻപൃഥുവസിച്ചുമാറഷ-
ക്കിന്നതെപ്പൊഴുംവരുമെന്നുകണ്ടതാർ? ൧൧൩
തഞ്ചംപള്ളിസ്സചതി,
വഞ്ചനയാലരിയയച്ചകനകാസ്ത്രം
സഞ്ചിതകുതുകമണച്ചതു-
രഞ്ചിതസുമബാണനവനറിഞ്ഞില്ലാ. ൧൧൪
ഒരുദിനമിരുപേരുംപൂന്താനാംഹ്ലാദചിന്നൊദം
തരമൊരുചതുരംഗംവെച്ചുമോദിച്ചിടുമ്പോൾ
പുരമദമൊതല്ലതൻപൃഞ്ഞപതമാകരത്തിൽ
പെരിയകരികണക്കപ്പത്തനത്തിൽകടന്നാൻ- ൧൧൫
കരിഞ്ഞികാണുംപുലിപോലെചീറി-
ക്കറഞ്ഞുകാരുണ്യമൊടപ്പൊഴേവം
പറഞ്ഞുമ്ലേഛൻ'പലഹാരമാവാൻ
വിറഞ്ഞെത്താർകാലനു? ചൊൽകവേഗം. ൧൧൬
കടുവായുടെവായിലാരുകയ്യി-
ട്ടിടുവാനൊക്കുവതീ?'ന്നൊരാട്ടരെല്ലേ
വിടുവായനവൻകടന്നുടൻവ-
മ്പൊടുവാക്കേവമുരച്ചുനീതിയെന്യേ: ൧൧൭
'നിൻകാലനാകിയമഹമ്മദനെത്തി, വേണ്ട
ള്ളകാലകാലഭൃതി, ജീവനിലാശയെന്നാൽ
ശങ്കാലവംഹൃദിവെടിഞ്ഞുമുറയ്ക്കുകപ്പം
തങ്കാലണഞ്ഞുതരസൈവകൊടുത്തുകൊൾക.' ൧൧൮

അരിശമനവട്ടതാമേറുകൊണ്ട-
വരിശമനൻപടികണ്ടുതട്ടിയപ്പോൾ
അരിശമഥ കമാന്മാരച്ചു: 'വാളും
പരിശയുമെന്തിനു കൈക്കൾ കണ്ടുവോ നീ? ൱൨൨
ഉഗ്രകൊത്തിട്ടുരസ്സു ക്ഷിതിപനരടവയ്പു
ശ്രീഷശേഷ്പ്പവെച്ചാ-
തെൻകൈത്താരാൽപ്പാർപ്പിന്നവരാംകരമൊന്ന-
ച്ചിന്ദ്ര സിംഹാസനത്തിൽ
പങ്കത്തിച്ചെൻ്റനാമാംസപരിപൃഥുവതെ-
ന്നാകിലൊന്നാകലോക-
ത്തിങ്കളെത്തൊക്കോടുയാൾതൻതടമുലതടവി-
ച്ചീടുവൻപേടിവേണ്ടാ.' ൱൨൩

ഗദ്യം:—ഇത്തരം ചിത്രാംഗത്തിനൃത്യം സാഭിപ്രാസം നൽകും വചസ്സു സന്ദേശഹരദ്വന്ദ്വേശനാമനാനാനാമം ശ്രവിച്ച പൌരുഷത്തിനും വിളനിലമാമിന്ദ്രജാലവലകാലൻ്റെ ചേലേറും പരിഷത്തു നിമിഷത്തിൽ വെടിഞ്ഞു പടിഞ്ഞാറു നോക്കിത്തിരിഞ്ഞവസരത്തിൽ പൃഥുലബാലനാം പൃഥ്വവരതുലനിശ്ചലതയൊടു പൊടുന്നനവേ തൽശ്രുതിയും സേനയെയാനയിച്ചു തെളിയുന്ന ഭയം ചെയ്കമിക്കുംമിനിയെത്തുമസ്സൂരഹിതമാക്കുവാൻ പുറപ്പെടുവിനെന്നരുളിത്തന്നെലികില്ലുകകിനാ മനമോടുമതു മെരകപീശപുംഗമനായാം രഞ്ജിനിയോടിവണ്ണമവൾതൃപ്രണയമസ്സുണ്ണമാംവണ്ണം ഭണനം ചെയ്തു:

'തണ്ണിരിത്താരിതൾക്കൊണ്ടാമിഴികളിൽനി-
ന്നോമനപ്പൂമുഖത്തിൽ

കണ്ണീരിററിററുവീഴുന്നതുകണ്ടികലോ-
ത്താംസമാംഹംസയാനേ!
വെണ്ണീറാക്കുന്നുകേളെന്നകമലരതി
വ്യക്തമാം ചിത്തഖേദം
കണ്ണീരാജന്യർപാലിപ്പതിനുപടയൊഴി-
ഞ്ഞാകിലാകില്ലയല്ലോ. ൧൨൭

സാപത്ന്യംപൂണ്ടുകൂട്ടക്കുറുതിവരുവതിൽ
കാന്തമാരെണ്ണുമത്രേ
ലോപംകൂടാത്തമോദംപൂണ്ടി, ഭവതിമറി-
ച്ചാവതെന്തീവിധത്തിൽ?
പാപംതോൽക്കുന്നതാംനിൻപ്രകൃതികമൊഴികെമ-
റെറാന്നിനുംതന്നെയിഞ്ഞാൻ
രോപംസന്ധിച്ചനാൾതൊട്ടിതുവരെയടിമ-
പ്പെട്ടതായ്കേട്ടിട്ടുണ്ടോ? ൧൨൮

നിന്നാരോമൽക്കടക്കണ്ണാമതിയതിലി-
കൊണ്ടാകിൽമാഴ്കാതെപോരി-
ന്നിന്നാരോടുംകടന്നേററവരെയവശരാ-
ക്കുന്നൊരെന്നുഗ്രപാംഗം
ന്നാലോചിച്ചുമിപ്പാരിടയിൽമരുവിടാ-
നില്ലനില്ലുമ്മമോടി-
സ്സുന്നാഥംപൂണ്ടുവീണ്ടുംവരുമരികിൽഭർത്താ-
നതുണ്ടാരചേണാന്നതാത്രം.' ൧൨൯

എന്നോതിപ്പുണരുവതിനുകൈകൾനീട്ടും
തന്നോമൽക്കണവനൊചിട്ടുള്ളമൊമാറി

കണ്ണോട്ടംകള്ളർക്കചമൎക്കമൌലിചൊന്നാ-
ളെന്നോടെന്തനുകമ്പാൎദ്രയാകാത്തതേവം? ൱൨൭

ഞാനൊരുദ്രസപ്പകേ-
ണെന്നൊരാൾപണ്ടതപ്പോഴെചൊന്നോൻ
ഹാ! നരബന്ധത്തിലും
താനറിവില്ലാതെകുഴിയിൽവീഴുന്നു. ൱൨൮

താരപറഞ്ഞതുകേട്ടൊരാ-
താരവ്യൂഹീരനൊടണഞ്ഞകപിപോലെ
താരമ്പനൊത്തകാന്തനി-
താരംബിപ്പുളകത്തിൽദൃദിതഫലം. ൱൨൯

ബാലികയുടെശിരസ്സിൽമുട്ടിയപ്പോൽ
ഹരിഹരിബ്രഹ്മണനെൻഗളത്തിലാവാൻ
തപരിതമൊഴിതരംവെയ്ക്കില്ലിവി-
ഹരിഹര! ശംഭോമുരസ്സൂവെണ്ണാമൊത്താൻ?' ൱൩൦

എന്നുമേറുമകൈതവപ്രണയമാ-
ണ്ണോരൊന്നുപോരാതൊന്നോര-
പ്പാണംപൂണ്ടുമനിയാൾകളേഴി-
ഞെതാതിത്തുടത്തീടിലും
ചിന്തയ്ക്കുകളുഹലംഹൃദിചൊട്ടം
ഉപാൻവഴിപ്പെട്ടതി-
ല്ലെന്നുകാലവശക്ഷിപധ്യവചനം
തെചെറെറാന്നുപാറുന്നതോ? ൱൩൧

'നിന്നെ ഞാനിൻകളിലില്ലുംകെപമാണരാരി-
നിന്നാണെന്നുമ്മുപ്പുകളുന്തിതടയ്ക്കുക!

തന്നാണയംവെല്ലുമന്നാവനെന്നാല്പ്പ
ചെന്നാനവൻതടതിസേനയോടാഴിച്ചുവിൽ. ൧൩൨

മൂഢിനമടലിന്നുകൊപ്പുമുട്ടി
വിലതിയലുന്നതുമല്ലസൈനികന്മാർ
പുരമൃതികലരംപ്രകൃതമാള.
തൊമലാവുമുള്ളകല്പഴിടാതെനിന്നു. ൧൩൩

ആത്താഴത്തിന്മേൽപരപ്പുചെപത്താ-
മോദോമനോരമ്യമാ-
ണയോത്രീകതമന്ത്രമൌലിമയച-
ന്ദ്രാവ്യൻവസിഷ്ഠംവിധേയ
കാൽത്താർകമ്പിട്ടവാൻകോതിസ്പൃഷ്ടാമപുമാൻ
വാതിൽക്കൽനിൽക്കുന്നവെ-
ന്നാത്താമകാത്തട്ടത്തുചെന്നെത്തൻ
കാരൻകഥിച്ചീടിനാൻ. ൧൩൪

ആതാരകത്തെക്ഷ്മവരട്ടയെന്നായി
ക്ഷതാത്മം ദ്രുപതിചൊന്നനേരം
ശതാഗ്രബാണക്ഷമമാനനോകൻ
ധൃതായുധൻതത്സവിധത്തിലെത്തി. ൧൩൫

കവചോഷ്ണീഷാദികൾപൃ-
ണവചനാശാചരശ്രീശശോഭയോടും
ഉവനാകെത്തുപതിതെ-
ന്നവനിപരാത്തനുമന്നിന്നതാ. ൧൩൬

'ഉന്ദ്രശ്രീയിവണ്ണംപൃതമാനായവനും
കംശരിപ്പുൻസമീപെ

ഛന്നിട്ടില്ലെന്നതോന്നുന്നിതു സുമുഖ! ഭവാൻ
രാജസൂയത്തിൽ വെച്ചും
ഇന്നിപ്പോളെന്തു കാര്യം വരവിതെവിടെനി-
ന്നൊക്കയും ബാക്കിയെന്യേ
മന്ദിക്കാതോതിടേണം പുലരുവതെന്നോ-
ഹസ്സ താൻ വത്സ! തിണ്ണം.' ൱൩൯

വിനാശമൂലക്കൊടുതികളേകും
ജനാധിപൻ തൻ മൊഴികേട്ടനേരം
അനാഗതശ്മശ്രുയുവാവുമേവം
ഘനാരവംപൂണ്ടൊരുവാക്യമോതി: ൱൪൰

'താത! ത്വദംഘ്രികളിൽ വീണു വണങ്ങിടുന്നോർ
ചേതസ്സിലിന്നിടനതിപ്പോഴതല്ലെന്നാൽ
ഉന്നതിൽ ഞാനഗതിയെൻപിഴസാദമാക്കാ-
താതങ്കലാറിട മനുഗ്രഹമേകിടേണം. ൱൪൧

ആ രാജസൂയമഖവേള കഴിഞ്ഞുദാര-
കാരാഗൃഹത്തിൽ നിപതിച്ചു പൃഥുക്ഷമേശൻ
ആകാലമന്തു വരുമായസുഖാതയെന്ന
പോരാന്നതാവകതനൂജരെഴുന്നവീണ്ടും. ൱൪൨

എന്നായക! ശത്രു! വമ്പടനിലൊരാതമ്മിൽ
നാനാകയില്ലരികിലാരതല്ലയേവം
വെന്നാൽ വരുന്ന കഥ ഞാനറിയിച്ചിടേണ്ടേ
മന്നാളുവോർക്കതമമാം മണിയല്ലയോ നീ? ൱൪൩

വരനടവശമെത്തിയ്യുരാജി-
പ്പുരമെരെണാവനിമത്രശ്രേഷ്ഠം

ചിരമിരയെയെന്നപോൽതകർപ്പാൻ
സരസമരോൽക്കുളംവരട്ടെന്നാട്ടിൽ.' ൧൪൫
വാർകൊണ്ടൽവേണികഴൽതാണവണങ്ങിയേവം
ഊർകൊണ്ടുരച്ചമൊഴികേട്ടനുകമ്പയെന്ന്യേ
കാർകണ്ടുകേകിമറിയുംപ്രഖ്യയാളിപോലെ
പേർകൊണ്ടഭൂപനിമുഖിപ്രതിവാക്യമോതി: ൧൪൬
'വെട്ടൊന്നിൽനിന്നെയിവിടെക്കഥതീർപ്പതിന്നൻ-
ഞ്ഞിന്നവാളൊടുമണഞ്ഞവരട്ടെപക്ഷേ
പെട്ടന്നതെന്നിതുകഴിഞ്ഞിൽവരൻകരിച്ചു
കഷ്ടംനിനക്കുവിളിപ്പതിനാവതല്ലേ. ൧൪൭
ഭദ്രേ! പുത്രേ! നിൻപ്രിയവരശളനാ-
ശാസ്ത്രക്കിഷാൽമയം
നേരെവിട്ടതിൽനിന്നെൻറകണ്ണിണയൊഴി-
ച്ചീടുന്നാസ്രാമ്പുവും
ചാരെ പൺമുഖേബ്ബ്രയായ്പ്പരിണമി-
ച്ചിടുംകണ്ണുമുകമപൊഴി
വീരശർമ്മമകന്നിനിമുഖിശ-
ത്തിക്കട്ടതെല്ലാറ്റിടം. ൧൪൮
ഇത്തരസ്സാന്ദ്രവാള് പ്രഥമയധിസരി-
ത്താങ്കൽമുകിൽസ്വരശ-
പ്രാപിച്ചഞാൻവന്നകണ്ണിൽപ്പുളകജമയം
കങ്കണംവൃതനിന്നെ
ക്ഷത്രത്തിൽവൃകത്തിൻക്ഷാമമൊട്ട സമരം
വായിൽസ്ഥൈര്യപൂല്യം

പ്പൂർത്ത! കാമാർത്തിഗൃത്തിൽ പതിതകമൊരുത്ത-
ച്ചുന്റെ കയ്യിൽ കൊടുപ്പാൻ. ൧൪൩
പോരെപോരത്തെത്ര വിഷമാകയതെന്നുവീണ്ടും
പാരേപോകതികേട്ടു ചെവിപൊത്തിമനസ്സുനീറി
കോപോഗ്രനാമവനെവിട്ടുഘൃണ, ഝടിപോലെ
ശ്രീപാത്തമപ്രിയതിരിച്ചുഗൃഹത്തിലെത്തി. ൧൪൪
ഉദയാചലയവനികമേൽ
സദയംരവിനടനാണെത്തുതലകാട്ടി
ഖലരൊടുടൻ ഭടരിപ്പൂവസി-
ഗലമെന്നിവപൂണ്ടുപോരിനായ്‌നേർത്താർ. ൧൪൫

ഗദ്യം:— അട്ടാലക്ഷണമാം രണത്തിൽ കൃതനിശ്ചയരായ ഇരുപക്ഷഭടർ പടക്കു മിടുക്കു പെട്ടും കാന്യകുബ്ജയോധരുടെ ഗണ്യമാം തുണയാൽ സപത്നസൈന്യത്തിനവണ്ണ്യമാം ദൈന്യത്തെ വരുത്തിത്തന്നായകനായ കാശ്യപീശനെന്ന പൃഥുവിനെ ബന്ധിച്ചവനരികിലിരിയ്ക്കിൽ വീണ്ടും രതജ്ജ്വലനം തചരിതമിളകമെന്നു കരുതും ഷാഹബുദ്ദീന്റെ കല്പനയാൽ ഗോറിലുള്ള ഘോരമാം കാരാഗൃഹത്തിലാ നൃപനെത്തൽക്ഷണം നിക്ഷേപിയ്ക്കുവാനേല്പാടു ചെയ്തു തൽബന്ധുസിന്ധുഗംഭീരനും കൈരവബന്ധുകശൈത്യകീർത്തിയും സിംഹസാഹസനുമാം സമരസിംഹനെപ്പിടിച്ചു വധിച്ചു സിംഹനാദം ചെയ്താർ.

ഭാട്ടംദരിദ്രനുമഹോ! വിധിചുററിടുന്ന
രാട്ടിന്റെ തൊട്ടിലുകളാം താൻ, മലർമാത്തമന്നിൽ
കാട്ടുന്നഗോഷ്ഠികളാം വിചിത്രകളാം പൃഥ്വീശർക്ക്
കിട്ടുന്നരാഗ്യമിതല്ലിൽ ചപലാവിലാസം. ൧൪൬

അക്കാലംവരെയുംപരാജയമറി-
　　ഞ്ഞിടാതെവൎത്തിച്ചതൻ-
ത്തൃക്കാലന്യമഹീശൎക്കുപ്പിനാപ്പൃഥു-
　　ക്ഷോണീവലാരാതിയും
ഉഷ്ണാലയ്യിയിൽമുങ്ങിമങ്ങുമളവിൽ
　　കൈക്കാൽകഴഞ്ഞേററവും
ഉഷ്ണാളുന്നതഹസ്തിമിപതിമ-
　　ഞ്ഞൊരാരമായ്ത്തീൎന്നതേ. ൧൭൩
കരദ്വയംവൈരികൾപക്ഷമുഷ്ടീ-
ധരത്തിനിന്ദ്രൻപടിവെട്ടിവീഴ്ത്തി
തരത്തിലന്നൃപനെയാശുഗേഹമാം
പുരത്തിലേയ്ക്കായ്പകപൂണ്ടയച്ചാർ. ൧൭൪
സ്ഫുടരഥഗജയമാററരത്രൂച്ചൻ
കുടതഴചാമരമാലവട്ടമോടും
പടഹമുരജശംഖനാദമോടും
പടയൊടുമപ്പൃഥുപുരിലേയ്ക്കുപോയാൻ. ൧൭൫
അതിന്നുമുമ്പനുകനാതൊലിവന്നതാ-
ക്ഷിതിപ്രിയൻദയിതസുജാതകേൾക്കവേ
ചതിച്ചമാറ്റുപതിഫലിച്ചതാക്കിനാ-
വതിക്ഷണംമനസിനിനച്ചമാഴ്കിനാൾ. ൧൭൬
ബാലപ്പോർമുലയാളനന്തരമുടൻ
　　തൻകൺകരിങ്കുവള-
ത്താളിൽപാറിയബാഷ്പമുത്തിനകരം-
　　കൊണ്ടുംതുടച്ചിട്ടിനാ

മാലപ്പൂംകലരാത്തപോലെയെഴുന്നോ-
റ്റിക്കിലെസ്ത്രീകൾ, ത-
ന്നാളിപ്പെൺകൊടിമാർമുഖേനനികടേ
വന്നീടുമാറാക്കിനാൾ. ൧൨൪

വന്നാപുരാംഗനകളോടാ-
സ്സുന്ദരിഗംഭീരമധുരമായേവം
ചൊന്നാളി: 'സോദരികളേ!
മന്ദംമമവാക്കുകേൾപ്പിനെല്ലാരും. ൧൨൫

വിരവിലറിവിനൊന്നിന്നോർപ്രിയൻതൻപ്രയാണം-
ചരമമിതിനിനിപ്പുറമുണ്ടുവേണ്ടുന്നലക്ഷ്യം
പരമിനിയതിനാൽനാംനാകലോകത്തിലസ്സു-
ന്ദരരുടെയരികിൽചെന്നെത്തിടാനോർത്തിടേണം. ൧൨൬

എന്നാഥനെപ്പിരികയില്ലവയെചെന്നോർ
ചെന്നാരശേഷമവരാത്രിദിവത്തിലിപ്പോൾ
ഇന്നാളുവനിയെവളർത്തിയതിൽപതിച്ചി-
ട്ടിന്നാമവർക്കുപിറകേത്തുണയായ്ഗമിപ്പാം. ൧൨൭

ഞാനമ്പിൽനിങ്ങടെകിടാങ്ങളെയൊക്കെരാജ-
സ്ഥാനത്തിലേയ്ക്കിളവിലിപ്പൊഴുതേനയിപ്പൻ
മാനത്തെവൈരികളുണർത്തുകളത്തിടംമു-
മ്പീനമ്മളഗ്നിയുടെബന്ധുതതേടിടേണം. ൧൨൮

ഞാനല്പവിത്തുകളിൽനിന്നകിളുത്തുവീണ്ടു-
മീനമ്മൾതന്നാളിജനംവലുതായ്ത്തഴച്ചും
നാനാംവിപച്ചപലതട്ടിടവോർക്കുമന്നി-
ലാനന്ദമാത്മമഹതിതാനതിനില്ലവാദം.'

അല്ലംമുകിൽകൊള്ളുമെട്ടത്താഗവ്വം
വെല്ലുംകചാഢ്യേണവരാംഗിയേവം
ചൊല്ലുവചസ്സിങ്കൽമുഖത്തിലാക്ഷം
തെല്ലുംഭവിച്ചീലൊരുഭാവഭേദം. ൧൯൦

അതിനവരുരചെയ്താർവിസ്മയംപൂണ്ടു:‘നീതാൻ
സതി,തവമൊഴിഞങ്ങൾക്കെപ്പൊഴുംസൽപ്രമാണം
പതികളെനിഴൽപോൽനാംപിന്തുടർന്നിടേണം
ക്ഷിതിയിലസുലഭതപംചെയ്തവർക്കാണീപുണ്യം.’ ൧൯൧

ഇവണ്ണമവർചൊല്ലവെസുമതിയെന്നമന്ത്രീശ്വരൻ
വിവർണ്ണമുഖനായ്ക്കടന്നരികിലെത്തിനേത്രാംബുവാൽ
സുവർണ്ണധരണീധരന്നുനികടത്തിൽമദംസർവ്വവും
കവർന്നഘനകേശിയോടരുകവൃത്തമോതീടിനാൻ. ൧൯൨

പിന്നെസ്സഗൽഗദമവൻപൃഥുവെപ്പടന്നു
സന്നദ്ധരാമരികൾവന്നുപിടിച്ചുകെട്ടി
അന്നാധനേശനുടെയോധരെയുംവധിച്ചു-
തന്നാപ്പിടങ്ങളുരനടപ്പുടയാളൊടോതി: ൧൯൩

‘വരുന്നുജയഘോഷമോടരികളുഗ്രരംക്രോധമുൾ-
ക്കരുന്നിലിയലുംഭവജ്ജനകനായമൽസ്വാമിയും
വിരുന്നിനവരെത്തിടുംവിരവിൽനാളെയയ്യോ!തനി-
ച്ചിരുന്നിടരുതോമനേ!ഭവതിയപ്പൊഴിപ്പത്തനേ. ൧൯൪

ഉരിതാവനിപുണ്യഭൂമിയല്ലീ-
യരിതാഡിച്ചിടുമസ്മദീയദേശം
ഹരിതാൻഗതിമേൽനമുക്കി’വണ്ണം
പരിതാപത്തൊടമാത്യനോതിനിന്നു.

‘മതിമതിസുമതേ!വിലാപമിന്നീ-
മതിമതികൾക്ഷമനാഥയാമെനിക്കും
ക്ഷിതിയിതിൽമരുവാനശേഷമില്ലൾ-
കൊതിയതിനാലൊരുവാക്കുതാനരപ്പൻ. ൧൬൩

മാനത്തിലിക്കട്ടികൾതന്നെരാജ-
സ്ഥാനത്തിലാക്കീട്ടുകപിന്നെഞങ്ങൾ
ഊനത്തിനാക്കംകഴിയാത്തതാമാ-
ഖാനത്തിലെത്തിസ്സുഖമായ്വസിക്കാം.’ ൧൬൪

ശരൽജ്യോത്സ്നിയിങ്കൽതടാകംകണ്ണാ-
സ്സുരപ്പൂറുതുല്യാസ്യചാഞ്ചല്യമെന്യേ
ഉരച്ചോരുവാക്കിത്തരംകേട്ടമാത്യൻ
തിരിച്ചാനപത്യവ്രജത്തോടുമൊപ്പം. ൧൬൫

അനന്തരംകെപ്പുമഞ്ജുളവഷ്ടാ-
ഘനാംതയാഃകേശിസുജാതവേശാൽ
അനന്തരമ്യാകൃതിതൻപുരത്തെ-
യനന്തരായംജലനന്ദനൽകി. ൧൬൬

ഹാ!ഹാ!പിന്നെക്കണ്ടമൊന്നിങ്കൽമുറവും
സ്വാഹാകാന്തൻതന്നൊന്നായ്വളത്തി
മോഹാപേതംസാധുചിത്രാത്രപേതം
ദേഹാപായത്തിന്നുസന്നദ്ധമായായ്. ൧൬൭

ഞരപ്പ്രതന്നിലൊരുവൻകഴിയിൽതരാനീ-
മേരെത്തള്ളിത്തുവിള്ളയാടികൃപീഡയാനി
ള്ളൊംതടുക്കമൊരുസത്ത്വനിനച്ചിടുമ്പോൾ
മാറത്തുമുത്തുയുതമേത്തുമ്പുളക്കുവിന്നം. ൧൬൮

വൈരംപെരുത്തശശിയോടുമുഖംനിമിത്തം
പാരംസമത്വമിയലുംതരളാക്ഷിമാരെ
ചാരത്തണച്ചെരിപൊരിപ്പതിനായ്ത്തുടങ്ങും
നേരത്തിലാശ്ശിഖിതെളിഞ്ഞതിലെന്തു ചിത്രം? ൧൨൫
ഞാനൻപെഴുന്നഥമിബാന്ധവനാണുമെന്റെ
മന്ദസ്മിതംസ്തുപതികാന്തസുജാതനോക്കി
ഉന്നമ്രമാമമെകതാരിലിയന്നവാണാൾ
മുന്നംപ്രലംബരിപുസോദരിമദ്രപോലെ; ൧൨൬
നില്ലാത്തതാംത്വരയോടനാഥനാലുപാടും
വല്ലാത്തചൂടനിതരാംവലുതായ്‌വളൎന്നു
ഫുല്ലാബ്ജനേത്രയുടെവാൎത്തകൾകേട്ടമാരൻ
വില്ലാലടിച്ചൊരുതുരംഗനിലെന്നപോലെ. ൧൨൭
സത്വരംസത്വരമവന്നരികത്തുനിന്നു-
മുത്തുംഗലിതിയൊടുമൂരയൊളിച്ചുമാറി
സത്യംകഥിച്ചിടുകിലെങ്ങിനെയാശ്രയാശ-
ൎത്തികൾവന്നയമാശ്രിതവത്സലത്വം? ൧൨൮

ഗദ്യം:— തദനന്തരമതനുതനുകാന്തിസന്തതിവസതിയാം സുജാത വിഷണ്ണതനാഥമൂൎത്തിയായ് ജാതവേദസ്സിനെയജാതകൌതുഹലമഖിലപുരവധൂസമാവൃതയായ് സമീപിച്ചനസൂയയെ മനസാ നിനച്ചു കൃശാനുരേതസ്സിനെ ധ്യാനിച്ചു കൃശാനുവിൽ പതിക്കവേ പരമരുന്ധതീയശോനിരുന്ധതികളാം പുരന്ധ്രികളുമിനിയും തൽസ്വാമിയെ വൈമനസ്യം വിട്ടനുഗമിച്ചു മരിച്ചു കണവരെയണഞ്ഞുകൊണ്ടാർ.

കൊണ്ടാടിക്കൊണ്ടുവൈശ്വാനരനമരവര-
പ്രസ്ഥമാംപത്തനത്തെ.

പ്പൂണ്ടാലങ്കാപുരംപോൽപട്ടതയൊട്ടവിരു-
ന്നുണ്ടുവേണ്ടുംവിധത്തിൽ
വണ്ടാർപ്പൂവേണിമാർക്കംശരണമരുളിയെ-
ന്നുള്ളവാത്സാഗനിമുററും
ശബ്ദാലോലൻത്തുരംഷ്ട്രപ്രളയവിനടെമന-
ക്കാമ്പലം ചാമ്പലാക്കീ. ൧൮൩

‘കസ്തൂത്തിയോരസൂധശ്രീധിയാലെനിസ്സൂ
വാസ്തൂത്തിയില്ലുരുനിനച്ചുവിഷാദമാരം
ഊക്കൊത്തതൊൻഹൃദിവഹിപ്പതുമംഗിയല്ലാ
ലാക്കൊത്തൊരാഗ്നിക്ഷസകലത്തിനുമെത്തുകില്ല. ൧൮൪

ഹരിപ്രസാദംകാണ്മാൻകൊതിയിനിയശേഷംഹൃദിനമു-
ക്കിരിപ്പില്ലെൻകട്ടുഞ്ചവിടെവിരവിൽചെന്നരിപ്പും
ഭരിപ്പാൻനോക്കട്ടേമടരൊട്ടുസമന്തേജങ്ങപടം
ഹരിപ്പാൻഞാനിപ്പോൾതടിതിനാടകൊള്ളുന്നിതുസഖേ! ൧൮൫

തന്നാടന്ന്യനരചൻതൻതനയയും
തൽകാന്തനംനേഷ്ടാ-
യെന്നാലുംപ്രേമദംവഹിസ്സുമൊരുന്നീ
കല്ല്യാണത്താലുള്ളാത്തവൻ
എൻനാശത്തിനുനീയിരിക്കിൽമതിയാം
നിന്നെത്തുലച്ചേന്നിയേ
ചെന്നാലുണ്ടുപെരുത്തനന്ദമിതിഞാ-
നോർക്കുന്നുഹൃൽക്കന്ദരേ. ൧൮൬

ഇക്കാർക്കോടകനെപ്പിടിച്ചുതടവിൽ-
ന്നാപ്പാപ്പിപ്പ്’ന്നൊക്കല-

ന്നാക്കാശാന്റെ വചസ്സിടിസ്സുസമമായ്
കേട്ടന്നങ്ങെത്തിപ്പുറം
മൃത്യുജ്ഞാനത്തുരസ്സുള്ളപനൊട്ടതൊൻ
പാവംതുണസ്സുന്നമെ-
ന്നക്കാലംജയചന്ദ്രനാതിഗതിയിൽ
ഭീയാന്മനായെന്നപോൽ. ൧൮൦

'മരതുള്ളിന്നുകലെരിസ്സുന്നം
തരിതമിപ്പോഴതിന്നുമവമേധം
പെരുതെന്നിസ്സുതുണാച്ചിട്ട്'മെന്നവൻ
വിവെവിലായതിന്നത്തരമോതിനാൻ. ൧൮൧

ചുരുക്കിച്ചൊല്ലുന്നോൻറു പതിജയചന്ദ്രന്റെനിധനം
ശരിസ്സപ്പോഠംചെയ്യുന്നാബിമതമെണിപ്പുൺപൃയമനായ്
തെരിസ്സുന്നോട്ടതാൽമടരെയെങ്ങുന്നാൾപ്പുരിയെയും
മുറസ്സുസ്സു!വെന്നാർമുദിതമതിഭാഗ്യപ്പൊലിമയാൽ. ൧൮൨

ഞുരാന്റെവായിലൊരുമണർചൊടിനുള്ളിയിട്ടാ-
ലാരാൽതനിസ്സുമതുതൊണ്ണയിൽനിൽക്കമെന്നായ്
പാരാതെവൃദ്ധർപറയുംമൊഴിസത്യമാണെ-
ന്നോരാതിരിസ്സുരതുമാമക ചിത്തമേ!നീ. ൧൮൩

ധരിത്രിയിലുള്ളത്തതല്പ്പ,വിടെനാം കലംകത്തുവാ-
നൊരിത്രുതുടരെല്ലതിൻഫലമൊട്ടക്കമീവണ്ണമാം
പെരുത്തറിവിരിസ്സു ല്ലംഭ്രമമകറിന്നാക്കമി-
ക്കരുത്തുതിരിയാതവൻകഥയിതൊന്നുവായിസ്സുന്നം. ൧൮൪

ശുഭം.

PRINTERS & PUBLISHERS

THE MANGALODAYAM CO., LTD.,

TRICHUR.